

تحلیل راهبردی رویکردهای توسعه اجتماعی - فرهنگی شهرها (مطالعه موردی: شهر اصفهان)

مسعود تقوایی^۱، فاطمه قاسمی الوری^۲

چکیده:

شهرها به دنبال تقویت مسائل اجتماعی-فرهنگی خود رویکردهای متنوعی از جمله توسعه پایدار و تاب‌آوری و... را اتخاذ می‌کنند. هدف پژوهش حاضر گزینش بهترین رویکرد توسعه اجتماعی-فرهنگی در شهر اصفهان است که از نظر هدف توسعه‌ای-کاربردی و از حیث ماهیت توصیفی-تحلیلی و علی-پیمایشی است. بدین منظور پیمایشی در شهر اصفهان انجام شد. داده‌ها با استفاده از روش اسنادی-کتابخانه‌ای و پرسشنامه گردآوری شد. جامعه آماری کارشناسان و متولیان برنامه‌ریزی و توسعه امور شهری در شهر اصفهان هستند که از بین آنها، ۶۲ نفر از مسئولان برنامه‌ریزی و توسعه امور شهری و ۵۰ نفر از کارشناسان به روش گلوله برفی انتخاب و پرسشنامه بین آنها توزیع گردید. با استفاده از تکنیک‌های تاپسیس، کوپراس‌فازی، آراس‌فازی مناطق پانزده‌گانه اصفهان اولویت‌بندی شدند و با تکنیک SWOT نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید پیش روی توسعه اجتماعی-فرهنگی شناسایی شد. یافته‌های حاصل از تکنیک‌های تاپسیس، کوپراس‌فازی و آراس‌فازی نشان می‌دهد که باید مناطق ۲، ۷، ۹، ۱۱، ۱۳، ۱۴ و ۱۵ در اولویت برنامه‌ریزی قرار گیرد و در تکنیک سوات راهبردهای گسترش فعالیت‌های بشردوستانه و حس انسان‌دوستی، حمایت از افشار آسیب‌پذیر، ایجاد اشتغال پایدار، تأمین زیرساخت‌های موردنیاز در مناطق شهری، به‌کارگیری سیاست‌های تشویقی مسکن و بازنگری در طرح‌ها و برنامه‌های توسعه شهری تأثیرگذارترین راهبردها هستند.

واژگان کلیدی: توسعه اجتماعی - فرهنگی، توسعه پایدار، تاب‌آوری، اصفهان

۱- استاد گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

taghvaei@geo.ui.ac.ir

۲- کارشناس ارشد گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران (نویسنده مسئول)

ghasemif663@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۶/۳

تاریخ وصول: ۱۴۰۲/۲/۲۸

سکونت انسان نقش تمدنی در فرآیند تاریخی توسعه جوامع داشت و در این فرآیند، شهرها به‌عنوان بهترین سطح سکونت، کانونی برای ایفای این نقش بودند (تقوایی و همکاران، ۲۰۱۶: ۱۹). از سوی دیگر پیش‌بینی می‌شود که بیش از دوسوم جمعیت جهان احتمالاً تا سال ۲۰۵۰ در مناطق شهری زندگی می‌کنند و ۲/۵ میلیارد نفر دیگر به ۴ میلیارد شهروند شهری امروز اضافه می‌کنند (ام کلپ و پترتا^۱، ۲۰۱۷: ۹۲). همچنین به دلیل مشکلات فراوان شهرها، اهمیت توسعه پایدار شهری بیش‌ازپیش نمایان می‌شود (علیان و همکاران، ۱۳۹۶: ۲۴۳). میزان مسائل پدید آمده در شهرها و به‌ویژه کلان‌شهرها به‌گونه‌ای بود که نظر محافل علم را جلب کرد. آنها بایان دیدگاه‌های جدید شهرسازی تلاش بر همسو کردن رشد شهرها با افق‌های توسعه پایدار داشتند (زیاری و همکاران، ۱۳۹۸: ۵۷۰). به همین جهت درزمینه توسعه اجتماعی-فرهنگی شهرها نظریات گوناگونی از قبیل توسعه پایدار و تاب‌آوری ارائه‌شده است. با اشاره به دوره‌ای از دهه ۱۸۸۰ تا ۱۹۴۰ که با شکوفایی آزمایش‌ها، تغییرات و پیشرفت‌های تکنولوژیکی مشخص می‌شود و دوره پست‌مدرن که در پی جنگ جهانی دوم با تمرکز بر فوق واقعیت، سرگرمی و زیر سؤال بردن حقایق جهانی دنبال می‌شود. یک تصویر جامع از شهر، یک افسانه در مورد شهر ایجاد می‌کند که به یک مفهوم نهادینه از فضای شهری، انتزاع می‌شود (وانگ^۲، ۲۰۲۰: ۲۳). همچنین برنامه‌ریزی جدید پایدار و رویکردهای مدیریتی برای مقابله با چالش‌های رو به افزایش شهرها و دستیابی شهروندان به پایداری و رفاه به موضوعات مهم برای سیاست‌گذاران و مدیران شهری تبدیل‌شده است (ملکی و همکاران، ۲۰۲۰: ۳۱). پایداری اجتماعی از دیدگاه یفچیل و هجکوک^۳ (۱۹۹۳) شرایط سرزنده طولانی‌مدت برای تعاملات انسانی، ارتباطات و توسعه فرهنگی است. چيو^۴ (۲۰۰۳) پایداری اجتماعی را حفظ و بهبود رفاه نسل کنونی و آتی می‌داند و مک کنزی^۵ (۲۰۰۴) هم اصطلاح «بهبود وضعیت زندگی در درون اجتماعات محلی و فرآیند رسیدن به آن» را در تبیین پایداری اجتماعی به‌کاربرده است (حسین‌آبادی و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۸۸). توسعه فرهنگی شامل ضروریات و پیوندهایی می‌شود که بستر لازم را جهت قبول

¹ Klopp & Petretta

² WANG

³ Yiftachel & Hedgecock

⁴ Chiu

⁵ McKenzie

اصلاح، تغییر و نوسازی دیدگاه‌ها، باورها و نگرش‌های همگانی شهروندان فراهم می‌نماید که سرآمد آن، ایجاد یک انسان جدید است (عزتی، ۱۳۹۷: ۳۸).

جوامع سنتی هنگام رویارویی با بحران‌های طبیعی با استفاده از چهار بعد ماهیت خطر، میزان تاب‌آوری، ساختار فرهنگی و سیاست‌های مدیران توانایی تاب‌آوری دارند (شکری فیروزجاه، ۱۳۹۷: ۶۶۴). تاب‌آوری شهری همگام با توسعه پایدار قرار داشته و در بسیاری موارد این دو مکمل یکدیگرند. به گفته نیومن^۱ (۲۰۱۲)، توسعه پایدار به آینده بر اساس تجربیات منابع موجود و گذشته می‌نگرد درحالی‌که تاب‌آوری آینده‌ای پیش‌بینی‌نشده را در نظر می‌گیرد و خود را برای جهانی در حال تداوم و حوادث احتمالی آماده می‌کند (احمدی و همکاران، ۱۳۹۹: ۸). رویکرد توسعه انسانی به تاب‌آوری بر روی افراد و تعاملات آنها متمرکز است که در آن قدرت و موقعیت اجتماعی عوامل مهمی هستند (گزارش توسعه انسانی^۲، ۲۰۱۴: ۱۶). تمرکز پیوسته و رو به رشد جمعیت و فعالیت‌های اقتصادی در مراکز شهری به‌ویژه در کشورهای توسعه‌نیافته و درحال توسعه از جمله ایران، توسعه شهری بیشتر موردتوجه قرار گرفته است (صفایی‌پور و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۴۴). پیامد توسعه، بر ابعاد گوناگون نظام اجتماعی تأثیر می‌گذارد. در این بین بعد فرهنگی یکی از عرصه‌های ضروری جوامع بشری در طی دوران بوده است (نصیری خلیلی و همکاران، ۱۳۹۹: ۳۷۸). همچنین ازجمله اهداف توسعه ملی، تأمین عدالت اجتماعی است (تقوایی و ادريانی، ۱۴۰۱: ۶۱). ازاین‌رو آگاهی از یک منطقه و عواملی که باعث نابرابری‌های منطقه‌ای می‌شوند، می‌تواند منجر به درک سیاست‌های موردنیاز برای ایجاد توسعه در آن منطقه شود (تقوایی و همکاران، ۲۰۱۷: ۱۹۴)؛ زیرا خدمات باکیفیت بالا و بیشتری را فراهم می‌کند. مزایای اقتصادی چنین فعالیتی باید به مردم محلی کمک کند تا پایداری را تضمین کنند (ام فیل^۳، ۲۰۲۲: ۶۶). وجود نارسایی‌ها و تنگنایی‌های ازجمله: داشتن نگاه از بالا به پایین و مشارکت مردم؛ صرفاً کالبدی بودن طرح‌ها و عدم توجه به ابعاد دیگر توسعه شهری در اصفهان؛ عدم هماهنگی از نظر زمان اجرای پروژه‌های طرح نسبت به زمان پایانی که در متن طرح آمده؛ عدم توجه به فرهنگ و تاریخ شهر اصفهان در طرح‌ها و برنامه‌های توسعه‌ای شهر اصفهان سبب شده تا شهر اصفهان، توسعه پایدار را در عمل تجربه نکند (قاسمی الوری،

¹ Newman

² Human Development Report

³ M.Phil

۱۴۰۰: ۱۶۹). از این رو، در سال‌های اخیر از زیان‌ها و آسیب‌های توسعه‌ی ناپایدار و لجام‌گسیخته شهری مصون نمانده و شهروندان این شهر آثار ویرانگر چنین توسعه‌ای را در کالبد شهری، اقلیم، اشتغال، ترافیک، ابتلا به انواع بیماری‌های ناشی از آلودگی‌های زیست - محیطی، تبعیض‌های جنسیتی و... تجربه کرده‌اند. از دیرباز محور توسعه‌ی اصفهان، توسعه‌ی صنعتی بوده و مدیران در همه مقاطع زمانی کوشیده‌اند انواع صنایع را داشته باشند. بر همین اساس، استقرار صنایع در شعاع ۵۰ کیلومتری شهر اصفهان، موجبات تزریق انواع آلاینده‌های مخرب محیط زیستی را فراهم نموده است (دبیرخانه‌ی مشترک کمیسیون‌ها و تشکل‌های اقتصادی- شورای هماهنگی توسعه‌ی پایدار، ۱۳۹۷: ۱-۶). به همین جهت تلاش این پژوهش بر این است با بررسی ابعاد اجتماعی-فرهنگی توسعه در شهر اصفهان به ارائه راهبردهای جهت بهبود کیفیت زندگی ساکنان شهر اصفهان پردازد؛ همچنین اثرات منفی اجرای تک‌بعدی این نظریات را در سطح شهر کاهش دهد و این نظریات را متناسب با فرهنگ و اجتماع و نیاز مردم شهر اصفهان ارائه نماید؛ بنابراین اگر شهر اصفهان می‌خواهد در راستای توسعه‌ی اجتماعی و فرهنگی قدم بردارد می‌بایست با پیش رو گرفتن مقایسه‌ی جامعی از وضعیت مناطق پانزده‌گانه به‌گونه‌ای که علاوه بر تعیین اولویت برنامه‌ریزی مناطق پانزده‌گانه و شناخت نقاط قوت و نقاط ضعف، به رویکردی جامع از توسعه دست یابد و با ارائه استراتژی‌های مناسب، نیاز همه اقشار جامعه را تأمین نماید. در واقع پژوهش حاضر به دنبال پاسخ‌گویی به این سؤال است که بهترین رویکرد اجتماعی-فرهنگی جهت توسعه‌ی شهر اصفهان کدام است؟

پیشینه‌ی تحقیق:

در زمینه توسعه‌ی اجتماعی- فرهنگی مطالعات بسیاری انجام شده است که در اینجا به تعدادی از مطالعات داخلی و خارجی به شرح جدول زیر به آنها پرداخته می‌شود:

جدول ۱. بررسی پیشینه‌ی پژوهش

نویسنده	موضوع	نتایج
نکیسا ^۱ (۲۰۱۱)	میراث فرهنگی به‌عنوان یک منبع: نقش آن در پایداری	برای پاسخگویی به سؤال چگونه می‌توان میراث فرهنگی را حفظ کرد و درعین حال ارتقا بخشید؟ همچنین میراث فرهنگی را از دیدگاه اقتصادی مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد؛ و میراث فرهنگی به‌منظور ارتقای هویت و همچنین

¹ Necissa

<p>وضعیت اقتصادی یک سرزمین توسعه یافته، منتقل و پردازش می شوند. با این حال، در الجزایر، میراث فرهنگی به ندرت به عنوان یک منبع در نظر گرفته شده است. میراث فرهنگی پس از اینکه به عنوان یک ابزار حفاظتی و به عنوان یک قانون اساسی ملت در نظر گرفته شود، به منبعی برای ساخت و توسعه مناطق تبدیل شده است.</p>	<p>توسعه شهری موردمطالعه تلمسان، الجزایر</p>	
<p>این پژوهش با روش تحلیلی بیان می کند که تمدن بشر به عنوان یک پدیده سیاره ای همواره با توجه پایه های اجتماعی - فرهنگی آن درگیر است. همچنین توسعه پایدار بخش مهمی از فرهنگ مدرن در جهان است. برای دستیابی به توسعه پایدار و متعادل باید اقداماتی برای تثبیت رشد اقتصادی و جمعیت با اطمینان از حجم لازم تولید کشاورزی، مصرف منابع سرانه و سطح مجاز آلودگی انجام شود. در ادبیات علمی، همچنین در اسناد یونسکو در مورد فرهنگ جهان، توسعه پایدار به عنوان حالت متعادل از فرهنگ جهانی شده جهان شناخته می شود.</p>	<p>توسعه پایدار به عنوان یک اولویت فرهنگی معاصر سیاست</p>	<p>گابیتوف و همکاران^۱ (۲۰۱۴)</p>
<p>با هدف بررسی تأثیر این تنش بر چگونگی توسعه و استفاده از شاخص های تاب آوری اجتماعی، با روش توصیفی - تحلیلی به ارزیابی تاب آوری اجتماعی پرداخته است. در نهایت نتیجه می گیرند که شاخص های تاب آوری اجتماعی باید ابتدا ویژگی های یک جامعه و ویژگی های افراد را در نظر بگیرند که چنین دگرگونی هایی را ممکن می سازد، حتی فراتر از آنهایی که ادامه وضعیت موجود را امکان پذیر می سازد و علاوه بر آن پیامدهای استفاده از چنین تحولاتی را در نظر بگیرند.</p>	<p>اندازه گیری تاب آوری اجتماعی: مبادله، چالش ها و فرصت ها برای مدل های شاخص در جوامع در حال تغییر</p>	<p>کوپلند و همکاران^۲ (۲۰۲۰)</p>
<p>به سه سؤال اصلی می پردازد: (۱) حساسیت فرهنگی در حال حاضر چگونه برنامه های توسعه را شکل می دهد؟ (۲) همکاری بین سازمان های توسعه و روانشناسان فرهنگی</p>	<p>به سوی الگوهای توسعه حساس به فرهنگ:</p>	<p>بادان و چوکایر^۳ (۲۰۲۰)</p>

¹ Gabitov & etal

² Copeland & etal

³ Badaan & Choucair

<p>(متقابل) چگونه می‌تواند تضمین کند که اولویت‌های توسعه به‌جای جهانی و از بالا به پایین، از نظر فرهنگی حساس و عمیق هستند؟ و درنهایت، (۳) چگونه می‌توان از تفکر آرمانی به‌عنوان یک ابزار تحقیقاتی از پایین به بالا برای بهره‌برداری از محتوای تصورات اجتماعی مردم در میان فرهنگ‌ها و زمینه‌ها به شیوه‌ای استفاده کرد که بتواند پارادایم‌های توسعه را آگاه و هدایت کند؟ آنها نتیجه‌گیری کردند که تفکر آرمانی می‌تواند به‌عنوان یک ابزار تحقیقاتی حساس فرهنگی مورد استفاده قرار گیرد که می‌تواند نیازها و اهداف توسعه‌ی خاص فرهنگی را روشن کند که رویکردهای توسعه‌ی معاصر از آن بهره‌برداری نکرده‌اند.</p>	<p>دگرگونی‌های جدید، محدودیت‌ها و نقش روانشناسی (متقابل) فرهنگی</p>	
<p>باهدف بررسی توسعه‌ی اجتماعی در میان شهروندان مناطق شمال و جنوب شهر تهران و با روش میدانی و با استفاده از نرم‌افزار SPSS به تجزیه و تحلیل داده و اطلاعات پرداخت. نتایج حاصل از بررسی متغیرها نشان داد که توسعه‌ی اجتماعی در بعضی مناطق در شرایط متعادل تری نسبت به مناطق دیگر قرار دارد ازاین‌رو شهر تهران از نظر توسعه‌ی اجتماعی در وضعیت نامتعادلی قرار دارد.</p>	<p>کیفیت توسعه‌ی اجتماعی در میان شهروندان مناطق شهری تهران</p>	<p>لطیفی (۱۳۹۶)</p>
<p>به‌صورت توصیفی و از نظر هدف کاربردی و نوع روش کیفی و با تکنیک دلفی است؛ و با استفاده از ابزار پرسشنامه و SPSS داده‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار دادند. یافته‌های پژوهش بیانگر این است که مدیریت توسعه‌ی فرهنگی کلان‌شهر تهران بر عواملی مانند مبادلات فرهنگی، توسعه‌ی گردشگری، همسوسازی فعالیت‌های سازمان‌ها و نهادهای فرهنگی، آموزش‌های فرهنگی و انجام پژوهش تأکید دارد.</p>	<p>پژوهش ارائه‌شده الگوی مدیریت توسعه‌ی فرهنگی کلان‌شهر دو تهران</p>	<p>یسری و همکاران (۱۳۹۷)</p>
<p>با هدف طراحی و ارائه یک سیستم به‌منظور ارزیابی تاب‌آوری خوزستان از منظر شاخص‌های اقتصادی و اجتماعی و برآورد تاب‌آوری بخش‌های مهم اقتصادی و اجتماعی برای دوره ۱۳۹۵-۱۳۷۰ است. برای این منظور با استفاده از روش MIMIC و برآوردگر حداکثر راست نمایی</p>	<p>غفلت از تاب‌آوری اقتصادی و اجتماعی، مخاطره‌ای</p>	<p>افقه و منصور (۱۳۹۹)</p>

<p>(ML) وضعیت تاب‌آوری استان خوزستان مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج تحقیق نشان از وضعیت ناهمگن و خطرناک تاب‌آوری در شاخص‌های اجتماعی و اقتصادی داشت. به طوری که در بسیاری از بخش‌ها وضعیت «بی‌ثبات و بی‌تاب» ارزیابی گردید.</p>	<p>کلیدی در اجرای سند الگوی پیشرفت: مطالعه موردی استان خوزستان</p>	
<p>باهدف بررسی جایگاه قانون بر توسعه فرهنگی و هنری معاصر ایران و روش تحقیق اسنادی- کتابخانه‌ای به این نتیجه دست یافت که کشورها در اعمال حاکمیت قانون برای تحقق توسعه فراگیر همواره از یک رویه یکسان استفاده نکردند بلکه براساس اوضاع و احوال متفاوت رویه‌های متفاوتی را در پیش گرفته‌اند. در جامعه ایران در دوره معاصر، عواملی چون اهمیت یافتن توسعه همه‌جانبه در جامعه، مقابله با گوناگونی فرهنگ به علت رشد روزافزون ارتباطات در نظام جهانی، نقش حاکمیت قانون در برقراری نظم در فضای فرهنگی و هنری و مسئله حمایت از ارزش‌های اسلامی و ایدئولوژیک اسلامی، ضرورت ایجاد نهادهای قانونی و تدوین قوانین مصوب در عرصه فرهنگ و هنر را آشکار ساخت. لذا حاکمان و سیاستمداران، اقدامات لازم را برای حاکمیت قانون بر توسعه فرهنگی انجام دادند.</p>	<p>زمینه‌ها و عوامل حاکمیت قانون بر توسعه فرهنگی و هنری معاصر ایران</p>	<p>نصیری خلیلی و همکاران (۱۳۹۹)</p>

با مطالعه منابع مطالعاتی در ارتباط با مبحث توسعه اجتماعی- فرهنگی، می‌توان دریافت که بیشتر مطالعات نگاهی تک‌بعدی به مسئله توسعه اجتماعی- فرهنگی داشته‌اند و تأثیر ابعاد دیگر شهر را بر مسائل اجتماعی- فرهنگی نسنجیده‌اند و سعی کرده‌اند با به‌کارگیری یک نظریه واحد توسعه اجتماعی- فرهنگی را در سطح شهر به مرحله عمل برسانند. به همین دلیل بسیاری از مطالعات نتوانسته راهکارهای کارآمد و مناسبی جهت حل مسائل و مشکلات اجتماعی- فرهنگی ارائه دهند؛ زیرا مردم در شهرها هنوز با مسائلی همانند: فقر، عدم عدالت و برابری، حاشیه‌نشینی، عدم آگاهی شهروندان هنگام مواجهه با بحران‌های انسانی و طبیعی و... دست‌وپنجه نرم می‌کند که وجود موارد ذکرشده نشان‌دهنده این است که مسائل اجتماعی فرهنگی دارای پیچیدگی و تنوع

مخصوص به خود هستند و ریشه در بطن جامعه دارند. به همین منظور بیشتر مطالعات صورت گرفته تا حدودی دارای نقص و کاستی‌هایی هستند. لازم به ذکر است که پژوهش حاضر از این رو دارای نوآوری است که با ارزیابی عوامل مؤثر توسعه اجتماعی- فرهنگی در شهر اصفهان سعی بر آن داشته تا از نگاه تک‌بعدی به توسعه اجتماعی- فرهنگی دور بماند و دیدگاهی چندجانبه در ارتباط با مسائل اجتماعی- فرهنگی در پیش رو بگیرد. بدین جهت شاخص‌های مورد مطالعه در پژوهش حاضر مطابق با ابعاد نظریات توسعه پایدار و تاب‌آوری شهری در شش بعد (زیست‌محیطی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، کالبدی و مدیریتی- سیاسی) در شهر اصفهان مورد بحث و ارزیابی قرار گرفته‌اند. همچنین میزان برخورداری مناطق مورد سنجش و ارزیابی قرار گرفته تا با اولویت‌بندی مناطق شهر اصفهان زمینه توسعه متوازن را در بین مناطق فراهم آید.

مبانی نظری

در این قسمت از پژوهش به بحث و بررسی مفاهیم اصولی در زمینه توسعه اجتماعی- فرهنگی و ارتباط آنها با یکدیگر پرداخته می‌شود.

توسعه و توسعه پایدار

توسعه شامل عبور از وضعیت حاضر به وضعیتی که در آن فرصت و امکانات بسیاری برای استفاده کاربردی منابع پدید آمده است (وارثی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۰۶). توسعه روند یادگیری و ارتباط است (ملکی و همکاران، ۱۳۹۸: ۴۵۷). توسعه روندی پیچیده و چندبعدی و نیازمند به کار بست دگرگونی‌ها در ساخت اجتماعی، نحوه تفسیر مردم و نهادهای ملی و نیز شتاب در رشد اقتصادی، کم شدن میزان ناعدالتی و از بین بردن فقر است (تقوایی و نیلی پورطباطبایی، ۱۳۸۵: ۱۱۰). همچنین توسعه را کشف روش‌های دستیابی به حرکتی تکاملی به شمار می‌آورند که پدیده‌های اجتماعی و فرهنگی را متوازن و متعادل می‌سازد (پاک‌فطرت و تقوایی، ۱۳۹۶: ۱۸۴). راهبردهای توسعه شهری ابزاری است که در جهت افزایش مشارکت، عدالت اجتماعی و کیفیت زندگی کلیه شهروندان تلاش می‌کند (تقوایی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۳۳). گسترش مداوم شهری ممکن است منابع طبیعی، اکوسیستم‌ها و خدماتی که برای جوامع انسانی فراهم می‌کنند را کاهش دهد، برای کاهش چنین اثرات منفی از شهرنشینی، بهترین اقدامات برای توسعه شهری پایدار باید شناسایی، حمایت و تقویت شوند (کلانتری و همکاران،

۲۰۱۹: ۴۷۱). با توجه به این مسئله که پیشینیان سرمایه بزرگی را برای نسل امروزی به ارث گذاشت اما این نسل توان ادای دین خود برای نسل آینده به گونه‌ای شایسته را ندارد (دبیری و همکاران، ۱۳۹۷: ۷۰-۶۹). به همین سبب در صورتی که توسعه پایدار یک مسئله جهانی است، واکنش به آن تنها در سطح ملی و محلی است (خسروی، ۱۳۹۷: ۸۰). مفهوم جدید توسعه پایدار کلی‌نگری است و همه ابعاد اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و دیگر نیازهای بشری را دربر می‌گیرد (تقوایی و همکاران، ۱۳۹۹: ۴). در کنفرانس آینده شهری قرن بیست و یکم، توسعه پایدار شهری به‌عنوان بهبود کیفیت زندگی یک شهر در معیارهای اکولوژیکی، سازمانی، اجتماعی و اقتصادی بدون فشار بر ظرفیت اکولوژیکی نسل‌های آینده تعریف می‌شود (تقوایی و همکاران، ۲۰۱۶: ۳).

علاوه بر ادغام عرصه‌های مورد بحث در توسعه پایدار به شکل یکسان بایستی از چالش‌های گوناگون مالی، اقتصادی، غذایی و انرژی نام برد که بر پتانسیل کشورهای گوناگون به‌ویژه کشورهای در حال توسعه اثر داشته است (رمضانی قوام‌آبادی، ۱۳۹۳: ۱۲۵). همچنین یکی از مهم‌ترین چالش‌هایی که توسعه پایدار با آن مواجه است، ریشه‌کن کردن فقر است (اسلیمان^۱، ۲۰۱۲: ۹۳). از این‌رو مسائل و بحران‌های محیطی و اجتماعی و اقتصادی شهرها، اهمیت به‌کارگیری رویکرد توسعه پایدار را نمایان می‌سازند (زارع و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۴۱).

توسعه اجتماعی - فرهنگی

درواقع مسئله‌ای که در حال حاضر از آن تحت توسعه اجتماعی استفاده می‌گردد، نتیجه دگرگونی نگرش‌های توسعه از دهه ۱۹۷۰ به بعد و گسترش آن حاصل فزون‌گرایی‌های برنامه‌ریزان اقتصادی اواسط قرن بیستم و به‌خصوص رویکرد تعدیل ساختاری دهه ۱۹۸۰ است (جغتایی و همکاران، ۱۳۹۵: ۶۶). همچنین مفهوم پایداری در اوایل و اواسط دهه ۱۹۸۰ به‌عنوان تلاشی برای پر کردن شکاف بین نگرانی‌های زیست‌محیطی در مورد پیامدهای اکولوژیکی رو به افزایش فعالیت‌های انسانی و نگرانی‌های اجتماعی - سیاسی در مورد مسائل توسعه انسانی ظاهر شد (لیو^۲، ۲۰۱۷: ۲). در اروپا پروژه‌های شاخص فرهنگی در حدود دهه ۸۰ شروع به رشد کردند که بیشتر

¹ Slimane

² Liu

موارد شامل ساخت تأسیسات فرهنگی عمده و سازمان‌دهی رویدادهای بزرگ فرهنگی بود (تقوایی و همکاران، ۱۴۰۱: ۱۷۸). نشست سازمان ملل در شهر کپنهاک در سال ۱۹۹۵، پیرامون توسعه اجتماعی نقطه عطفی در کاربرد رویکرد توسعه اجتماعی بود و در آن سران کشورهای شرکت‌کننده خود را به اجرای یک برنامه عملی که طیف وسیعی از سنج‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی برای ریشه‌کنی فقر را در برمی‌گرفت، متعهد کردند (زارعی، ۱۳۹۵: ۱۹۴)؛ و از این‌رو، اهمیت زیادی برای علوم شهری جدید دارد، این معضل در مرکز توجه به شهرهای آینده قرار دارد (کیث^۱ و همکاران، ۲۰۲۰: ۵). در آماده‌سازی بیانیه هزاره و اهداف توسعه هزاره بعدی، کمیسیون‌های منطقه‌ای سازمان ملل جلسات دادرسی در آدیس‌آبابا، بیروت، ژنو، توکیو و سانتیاگو ترتیب دادند. علاوه بر این، بزرگ‌ترین تحقیق در مورد افکار عمومی در سال ۱۹۹۹ توسط موسسه بین‌المللی گالوپ انجام شد. جلسات منطقه‌ای و بررسی میان فرهنگی، تلاشی برای دستیابی به تفاوت‌های فرهنگی و صداها‌ی متنوع در اهداف توسعه بعدی بود (بادان و چوکایر^۲، ۲۰۲۲: ۳). جوامع حاضر با بروز مسئله یا مسائل اجتماعی جدید از تحولات جمعیتی، پارادایم‌های نوین معرفتی و دگرگونی در اساس فکری روبه‌رو هستند. این مسائل نوبنیاد می‌تواند سبب به وجود آمدن آسیب‌های اجتماعی ویژه‌ای گردد که نتایج مخربی را برای جامعه حاضر و نسل آینده، به‌خصوص افراد آسیب‌پذیر به همراه دارد و هزینه‌های انسانی و اجتماعی غیرقابل‌تحملی را بر جامعه می‌گذارد (شجاعی و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۸). به بیانی متفاوت رویکردهای عام‌گرای توسعه اجتماعی در درون خود توسعه اقتصادی، سیاسی و فرهنگی را شامل شده است و به بررسی اهداف، برنامه‌ها و استراتژی‌های شکل‌گیری اهداف اجتماعی می‌پردازد (زارعی، ۱۳۹۵: ۲۰۰).

تاب‌آوری

تاب‌آوری شیوه‌هایی را جهت درک سیستم‌های سرزنده، ارتباط میان افراد و محیط، نحوه‌ی سازگاری جوامع با مخاطرات طبیعی و بیان عرصه‌های اجتماعی جوامع، تهیه می‌نماید (سلمانی و همکاران، ۱۳۹۴: ۳۹۷). اگرچه اجتماعات توانایی کنترل تمامی شرایطی را که از آنها اثر می‌پذیرند را ندارند؛ اما توانایی تحول شرایطی را دارا می‌باشند

¹ Keith & et al

² Badaan & Choucair

که به افزایش تاب‌آوری آنها منتهی می‌شود (امیرزاده و برک پور، ۱۳۹۷: ۷۶۵). مطابق تعریف ارائه‌شده توسط دفتر سازمان ملل متحد برای کم نمودن خطر سوانح، توانایی یک سیستم، جوامع محلی یا جامعه مستعد آسیب جهت ایستادگی، جذب، پوشش و رفع آثار یک بحران و بازسازی بعد از بروز آن در طول زمان قابل‌پذیرش و به نحوی کارآمد، از راه‌های متفاوت از جمله حفظ و احیای ساختارها و کارکردهای اصلی و ضروری است (تقوایی و همکاران، ۱۳۹۸: ۲۰)

در حال حاضر، یک تعبیر رایج از تاب‌آوری چیزی است که فولک^۱ ارائه داده است: «تاب‌آوری ظرفیت پافشاری در برابر تغییر را دارد تا با محیط‌های همواره در حال تغییر به توسعه خود ادامه دهد. تفکر تاب‌آوری در مورد این است که چگونه دوره‌های تغییرات تدریجی با تغییرات ناگهانی در تعامل هستند و ظرفیت افراد، جوامع، فرهنگ‌ها برای سازگاری یا حتی تبدیل‌شدن به مسیرهای توسعه جدید در مواجهه با تغییر پویا است» (ماری - پرز و همکاران^۲، ۲۰۲۱: ۲). درک رو به رشدی وجود دارد که تاب‌آوری یک ویژگی پیچیده و چندوجهی از سیستم‌های اقتصادی منطقه‌ای است که شامل مقاومت (توانایی مقاومت در برابر شوک‌های مخرب در وهله اول)، بازیابی (سرعت بازگشت به سطح عملکرد از پیش تعیین‌شده)، تغییر جهت (میزان انطباق منطقه با ساختار اقتصادی خود) و نوسازی (درجه‌ای که منطقه مسیر رشد از پیش تعیین‌شده خود را از سر می‌گیرد) است (سوروکا و همکاران^۳، ۲۰۲۰: ۸۳۹). به‌طورکلی، تاب‌آوری را می‌توان به‌عنوان فرآیند بهره‌برداری از منابع زیستی، روانی-اجتماعی، ساختاری و فرهنگی برای حفظ رفاه درک کرد (باسلر^۴، ۲۰۱۹: ۱۶).

تاب‌آوری اجتماعی - فرهنگی

محتوای تاب‌آوری اجتماعی به‌تنهایی همان نگرانی‌های مفهوم تاب‌آوری را دارد (پورمحمدی و همکاران، ۱۳۹۸: ۸۲). تاب‌آوری اجتماعی و تاب‌آوری به‌طورکلی باهم گره‌خورده‌اند. باین‌حال، همان‌طور که در اینجا بحث می‌کنیم، یک دوگانگی بنیادی در درون آن وجود دارد مفهوم تاب‌آوری که سنجش ابعاد اجتماعی تاب‌آوری را بسیار

¹ Folke

² Marey-Perez & et al

³ Soroka & et al

⁴ Basseler

دشوار می‌سازد. تاب‌آوری اجتماعی بیش از هر جنبه دیگری از تاب‌آوری، بین مفاهیم هویت و پایداری تنش ذاتی را تغییر یا افزایش می‌دهد (کوپلند و همکاران^۱، ۲۰۲۰: ۱). به همین جهت هنگامی حرف از پتانسیل‌ها و توان ساکنین می‌شود در حقیقت به تاب‌آوری اجتماعی اشاره مستقیم شده است (عبادالله‌زاده ملکی و همکاران، ۱۳۹۸: ۴۷).

زمانی که اندیشمندان علوم اجتماعی در باب تاب‌آوری صحبت می‌کنند نظر به جواب افراد، سازمان‌ها و یا سیستم‌ها به شوک‌ها دارند. شوک‌هایی از قبیل آسیب فردی، شورش‌ها، بلایای طبیعی، دگرگونی‌های محیطی مثل گرم شدن زمین، بحران‌های اقتصادی جهانی و... (بردی آنامرادنژاد و همکاران، ۱۳۹۹: ۲۸۷). به بیانی متفاوت، پتانسیل گروه‌های اجتماعی در بازیابی و برگشت‌پذیر بودن در برابر بحران‌های طبیعی و غیرطبیعی را بیان می‌شود (احمدزاده کرمانی و امین‌زاده گوهرریزی، ۱۳۹۹: ۳۵). تاب‌آوری متمرکز بر فرهنگ، اهمیت مجموعه‌ای مشترک از باورها و ارزش‌های مشترک را با عناصر اصلی مانند زبان، قراردادها، اجتماعی شدن، نهادهای اجتماعی، افزایش بقا، راحتی و نیازهای روانی برجسته می‌کند. علاوه بر این، تاب‌آوری لزوماً در تمام ابعاد زندگی و در حالت مثبت اعمال نمی‌شود؛ به‌عنوان مثال، برخی شواهد نشان داده‌اند که فرهنگ‌پذیری بالاتر با تبعیض‌نژادی بیشتر در ارتباط است (اسپنس و همکاران^۲، ۲۰۱۶: ۳۰۰). تاب‌آوری می‌تواند به‌طور گسترده به‌عنوان توانایی سازگاری و غلبه بر چالش‌هایی که در زندگی به وجود می‌آیند، تعریف شود (استامپف و چنگ^۳، ۲۰۲۱: ۲). با اذعان به مشروعیت و اهمیت موقعیت‌ها و تجربیات بازیگران در سیستم‌های اجتماعی - بوم‌شناختی، توصیه می‌شود که «تاب‌آوری فرهنگی» را به‌عنوان توانایی برای حفظ معیشت تعریف شود که نیازهای مادی و معنوی (هنجاری) را در مواجهه با تنش‌ها و شوک‌های عمده (زیست‌محیطی، سیاسی، اقتصادی و...) برآورده می‌کند (کرن^۴، ۲۰۲۱: ۳-۴). یونسکو، بنیاد کشورهای مشترک‌المنافع فرهنگ را در وسیع‌ترین مفهوم خود به‌عنوان «مجموعه ویژگی‌های متمایز معنوی، مادی، فکری و

¹ Copeland & et al

² Spence & et al

³ Stumpf & Chang

⁴ Crane

احساسی که مشخصه یک جامعه یا گروه اجتماعی است» تفسیر می‌کند (داسکون^۱، ۲۰۲۱: ۱۰۸۵). از این رو می‌توان تاب‌آوری فرهنگی را به‌عنوان توانایی یک سیستم فرهنگی (متشکل از فرآیندهای فرهنگی در جوامع مربوطه) برای جذب ناملایمات، مقابله با تغییرات و ادامه توسعه تعریف کرد (هولتورف^۲، ۲۰۱۸: ۶۳۹).

ارتباط تاب‌آوری با توسعه پایدار

در ادبیات موضوعی، ارتباطات زیادی بین تاب‌آوری و توسعه پایدار وجود دارد، به‌عنوان مثال، در برخی موارد، نویسندگان از مفاهیم تاب‌آوری و توسعه پایدار تقریباً به‌جای یکدیگر استفاده کرده‌اند: می‌توان گفت که یک سیستم، در حال تاب‌آوری - پایدار است، اگر و فقط قابلیت تاب‌آوری داشته باشد. یا به بیانی دیگر، یک سیستم اجتماعی - بوم‌شناختی تاب‌آور مترادف با منطقه‌ای است که از نظر زیست‌محیطی، اقتصادی و اجتماعی پایدار است. در برخی موارد، تاب‌آوری به‌عنوان یک پیش‌شرط ضروری برای پایداری و توسعه پایدار در نظر گرفته می‌شود (دریسن و همکاران^۳، ۲۰۰۹: ۲). در این بین، رابطه تاب‌آوری و پایداری شهری از جنبه‌های نظری و تجربی جلب توجه می‌کنند. تاب‌آوری شهری سبب تقویت پایداری شهری می‌گردد و به راه‌حل‌های پایدار در روند توسعه پایدار منتهی می‌شود. توجه به فواید تاب‌آوری شهری در جهت تقویت سیستم‌های شهری پایدار، عنصری ضروری برای دستیابی به آینده مطلوب است؛ با این حال، ترکیب ابعاد پایداری و تاب‌آوری راهبردهایی را تهیه می‌نماید که سبب کارکرد این دو مفهوم با همه توان می‌شود: امکان ندارد شهر بدون پایداری تاب‌آور باشد و بالعکس (اسکندری‌نوده و همکاران، ۱۳۹۸: ۷۲-۶۵).

روش تحقیق

این پژوهش از نظر هدف توسعه‌ای - کاربردی و از حیث ماهیت به‌صورت توصیفی - تحلیلی و علی - پیمایشی است. گردآوری اطلاعات از طریق روش اسنادی - کتابخانه‌ای (به‌صورت فیش‌برداری) و میدانی (پرسشنامه) است. در پژوهش حاضر، متولیان و مسئولان مرتبط در شهر اصفهان (شامل: مسئولین شهرداری در مناطق پانزده‌گانه و

¹ Daskon

² Holtorf

³ Derissen & et al

سازمان‌های مرتبط با شهرداری شهر اصفهان) و کارشناسان (شامل: متخصصان و کارشناسان در زمینه برنامه‌ریزی شهری) به‌عنوان جامعه آماری در نظر گرفته شده است. روش نمونه‌گیری در این پژوهش به‌صورت نمونه‌گیری تصادفی است. همچنین با روش گلوله برفی حجم نمونه برای متولیان و مسئولان ۶۲ پرسشنامه و برای کارشناسان ۵۰ پرسشنامه تعیین و تکمیل شده است. داده و اطلاعاتی که از طریق پرسشنامه گردآوری شده است با استفاده از تکنیک‌های^۱ FCOPARS (کوپراس‌فازی) و^۲ FARAS (آراس‌فازی) و SWOT در شاخص‌های پرسشنامه کارشناسان با ۴۱ گویه و شاخص‌های پرسشنامه متولیان با ۴۶ گویه در شش بعد (زیست‌محیطی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، کالبدی و مدیریتی - سیاسی) ارزیابی شده‌اند. همچنین داده و اطلاعاتی که از مطالعات انجام شده (شامل سالنامه آماری اصفهان ۱۳۹۸، نیازسنجی عمومی شهروندان ۱۳۹۶ و نیازسنجی عمومی شهروندان ۱۳۹۴) استخراج شده در تکنیک تاپسیس مورد بررسی قرار گرفته به همین جهت این اطلاعات با ۶۴ گویه در شش بعد (زیست‌محیطی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، کالبدی و مدیریتی - سیاسی) تحلیل و ارزیابی شده است، ابزار تجزیه و تحلیل متناسب باهدف و موضوع پژوهش به کار گرفته شده است، به همین منظور داده و اطلاعات با استفاده از نرم‌افزارهای GIS, EXCEL طبقه‌بندی شده‌اند. همچنین جهت تجزیه و تحلیل یافته‌ها، تکنیک‌های کمی مانند تاپسیس، کوپراس‌فازی، آراس‌فازی و SWOT به کار گرفته شد تا بهترین استراتژی و راهبردها جهت توسعه اجتماعی - فرهنگی ارائه شود.

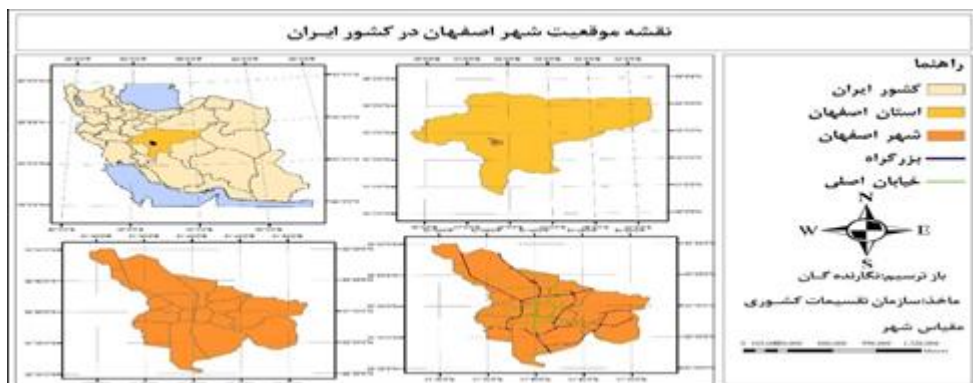
محدوده مورد مطالعه:

شهر اصفهان با طول ۵۱ درجه و ۳۹ دقیقه و ۴۰ ثانیه شرقی و عرض جغرافیایی ۲۲ درجه و ۳۸ دقیقه و ۳۰ ثانیه شمالی در مرکز ایران واقع شده است (طرح تفصیلی اصفهان، ۱۳۹۳: ۴). این شهر در ۴۳۵ کیلومتری تهران و در جنوب آن قرار گرفته و سومین شهر پهناور و پرجمعیت ایران پس از تهران و مشهد است (علی‌اکبری و تقوایی، ۱۳۹۹: ۲۵۸). رودخانه زاینده‌رود شهر اصفهان را به دو نیمه شمالی و جنوبی تقسیم نموده است. طبق منطقه‌بندی شهرداری اصفهان از سال ۱۳۹۲ شهر به ۱۵ منطقه تقسیم

^۱ Fuzzy Complex Proportional Assessment

^۲ Fuzzy Additive Ratio Assessment

شده است؛ که سه منطقه ۶،۵ و ۱۳ در نیمه جنوبی و دوازده منطقه دیگر در نیمه شمال رودخانه واقع شده است محور مصنوع چهارباغ نیمه شرقی و غربی را پدید آورده است (www.Isfahan.ir).

شکل ۱. موقعیت جغرافیایی شهر اصفهان؛ بازترسیم: نگارندگان

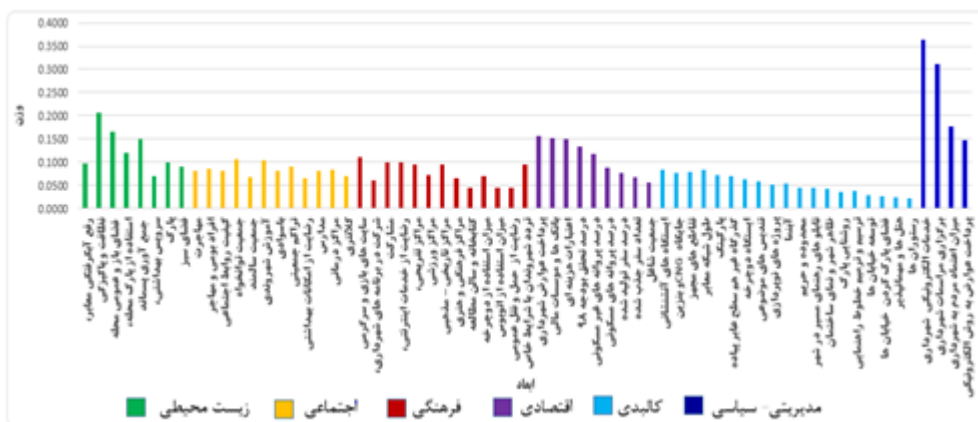
تجزیه و تحلیل یافته‌ها

تصمیم‌گیری مناسب در شرایطی که چندین شاخص و زیرشاخص با گزینه‌های مختلف پیش رو باشد فعالیتی پیچیده و دشوار است به همین جهت نیازمند انتخاب تکنیک و روش‌های مناسب است تا بهترین استراتژی‌های توسعه شهری تدوین گردد. پژوهش حاضر نیز دارای شرایط مشابه است و با توجه به هدف و موضوع پژوهش نیازمند انتخاب بهترین و مناسب‌ترین رویکردها و استراتژی‌ها جهت توسعه اجتماعی - فرهنگی است. در همین راستا پژوهش حاضر با استفاده از تکنیک‌های تاپسیس، کوپراس‌فازی، آراس‌فازی و سوات به ارزیابی و تجزیه و تحلیل داده و اطلاعاتی که از روش‌های کتابخانه‌ای اسنادی (سالنامه آماری، نیازسنجی‌های عمومی شهر اصفهان) و میدانی (پرسشنامه متولیان و پرسشنامه کارشناسان) گردآوری شده، پرداخته است. داده و اطلاعاتی که از منابع مطالعاتی نظیر سالنامه آماری اصفهان (۱۳۹۸)، نیازسنجی عمومی شهروندان (۱۳۹۶) و نیازسنجی عمومی شهروندان (۱۳۹۴)، در ارتباط با وضعیت مناطق شهر اصفهان استخراج شده به وسیله تکنیک تاپسیس مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و سپس با استفاده از داده و اطلاعات مستخرج از پرسشنامه کارشناسان با استفاده از تکنیک‌های کوپراس‌فازی و آراس‌فازی به اولویت‌بندی و ارزیابی مناطق شهر اصفهان از نظر توسعه اجتماعی - فرهنگی پرداخته شده، در نهایت با تحلیل داده‌های به دست آمده از

پرسشنامه مسئولان و متولیان برنامه‌ریزی و توسعه شهری در شهرداری‌های پانزده‌گانه و ادارات مرتبط با شهرداری‌های شهر اصفهان با استفاده از تکنیک سوات، نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت و تهدید پیش روی توسعه اجتماعی- فرهنگی شناسایی شد و سپس با استفاده از QSPM استراتژی‌های مناسب و کارآمد ارائه شده است.

بررسی پراکنش فضایی خدمات و امکانات شهر اصفهان با استفاده از تاپسیس

به منظور اولویت‌بندی مناطق نسبت به برخورداری از امکانات و خدمات شهری در شهر اصفهان شاخص‌های توسعه اجتماعی- فرهنگی که از طریق سالنامه آماری اصفهان ۱۳۹۸، نیازسنجی عمومی شهروندان ۱۳۹۶ و نیازسنجی عمومی شهروندان ۱۳۹۴، به دست آمده است را با بهره‌گیری از مدل تصمیم‌گیری چندمعیاره تاپسیس تحلیل و ارزیابی مناطق نموده، وزن‌های هر شاخص در هر بعد از طریق تکنیک AHP حاصل شد. وزن‌های به‌کاررفته در تکنیک تاپسیس به تفکیک ابعاد شش‌گانه (زیست‌محیطی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، کالبدی و مدیریتی- سیاسی) در قالب شکل (۲) به نمایش درآمده است.

شکل ۲. وزن‌های شاخص‌های اجتماعی- فرهنگی در تاپسیس

پس از تعیین وزن هر شاخص در ابعاد شش‌گانه (زیست‌محیطی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، کالبدی، مدیریتی- سیاسی)، وزن نرمال شده هر شاخص در مناطق پانزده‌گانه شهر اصفهان مورد ارزیابی قرار گرفته و سپس به تعیین ایده‌آل مثبت و ایده‌آل منفی مطابق جدول (۲) در ابعاد شش‌گانه پرداخته شده است، در نهایت با ارزیابی و تحلیل وزن مناطق در هر بعد وزن نهایی به دست آمده و هر منطقه رتبه‌بندی شده است. براساس نتایج گزارش شده در جدول (۲) در بعد زیست‌محیطی منطقه ۱۰ با وزن ۰/۶۲۷، در بعد

اجتماعی منطقه ۵ با وزن ۰/۶۹۰، در بعد فرهنگی منطقه ۴ با وزن ۰/۵۱۷، در بعد اقتصادی منطقه ۳ با وزن ۰/۷۲۶، در بعد کالبدی منطقه ۵ با وزن ۰/۶۲۶ و در بعد مدیریتی- سیاسی منطقه ۴ با وزن ۰/۷۳۷، بالاترین وزن را کسب نموده‌اند. مطابق وزن نهایی، منطقه ۵ با وزن ۳/۴۵۴، در رتبه اول و منطقه ۱۱ با وزن ۱/۲۴۲، در رتبه آخر در بین مناطق شهر اصفهان قرار گرفته است.

جدول ۲. تعیین فاصله نسبی و اولویت مناطق شهر اصفهان با تکنیک تاپسیس

رتبه	وزن نهایی	منطقه	فرهنگی			اجتماعی			زیست محیطی			مناطق
			وزن	ایده آل منفی	ایده آل مثبت	وزن	ایده آل منفی	ایده آل مثبت	وزن	ایده آل منفی	ایده آل مثبت	
۸	۲.۴۶	۱	۰.۲۰۹	۰.۰۳۳	۰.۱۲۳	۰.۴۶۲	۰.۰۵۱	۰.۰۵۹	۰.۳۲۴	۰.۰۴۶	۰.۰۹۵	۱
			۰.۴۳۹	۰.۰۸۳	۰.۱۰۶	۰.۲۱۷	۰.۰۲۲	۰.۰۸۰	۰.۲۵۷	۰.۰۳۴	۰.۰۹۸	۲
۱۰	۲.۰۸۱	۲	۰.۳۳۷	۰.۰۶۴	۰.۱۲۶	۰.۵۴۷	۰.۰۶۲	۰.۰۵۱	۰.۳۸۸	۰.۰۵۵	۰.۰۸۷	۳
			۰.۵۱۷	۰.۰۹۴	۰.۰۸۸	۰.۴۲۵	۰.۰۴۱	۰.۰۵۵	۰.۵۸۳	۰.۰۸۱	۰.۰۵۸	۴
۳	۲.۹۱۹	۳	۰.۲۷۵	۰.۰۴۴	۰.۱۱۶	۰.۶۹۰	۰.۰۷۵	۰.۰۳۴	۰.۵۱۸	۰.۰۷۵	۰.۰۷۰	۵
			۰.۳۲۱	۰.۰۵۰	۰.۱۰۵	۰.۴۸۴	۰.۰۵۰	۰.۰۵۳	۰.۴۸۲	۰.۰۶۶	۰.۰۷۱	۶
۲	۳.۱۵۶	۴	۰.۲۴۹	۰.۰۴۰	۰.۱۲۰	۰.۳۶۱	۰.۰۳۵	۰.۰۶۱	۰.۳۱۷	۰.۰۴۳	۰.۰۹۲	۷
			۰.۲۸۳	۰.۰۴۳	۰.۱۰۸	۰.۶۱۴	۰.۰۶۱	۰.۰۳۸	۰.۴۹۵	۰.۰۷۳	۰.۰۷۴	۸
۱	۳.۴۵۴	۵	۰.۲۴۳	۰.۰۳۹	۰.۱۲۲	۰.۳۰۸	۰.۰۳۱	۰.۰۶۹	۰.۳۱۷	۰.۰۴۳	۰.۰۹۳	۹
			۰.۳۶۷	۰.۰۶۰	۰.۱۰۴	۰.۴۵۹	۰.۰۴۵	۰.۰۵۳	۰.۶۲۷	۰.۰۹۷	۰.۰۵۸	۱۰
۵	۲.۸۷۷	۶	۰.۱۸۵	۰.۰۲۹	۰.۱۲۷	۰.۳۱۵	۰.۰۳۲	۰.۰۷۰	۰.۰۳۹	۰.۰۰۵	۰.۱۲۵	۱۱
			۰.۲۶۸	۰.۰۴۵	۰.۱۲۲	۰.۴۲۴	۰.۰۴۲	۰.۰۵۷	۰.۴۷۳	۰.۰۶۳	۰.۰۷۰	۱۲
۹	۲.۳۱۷	۷	۰.۱۹۴	۰.۰۳۰	۰.۱۲۵	۰.۳۲۰	۰.۰۳۱	۰.۰۶۵	۰.۴۶۳	۰.۰۶۲	۰.۰۷۲	۱۳
			۰.۲۴۳	۰.۰۴۱	۰.۱۲۶	۰.۴۷۵	۰.۰۴۸	۰.۰۵۳	۰.۳۱۸	۰.۰۴۷	۰.۱۰۱	۱۴
			۰.۲۴۷	۰.۰۳۸	۰.۱۱۷	۰.۴۴۰	۰.۰۴۳	۰.۰۵۴	۰.۳۲۵	۰.۰۴۴	۰.۰۹۲	۱۵
۴	۲.۹۰۰	۸	مدیریتی- سیاسی			کالبدی			اقتصادی			مناطق
			وزن	ایده آل منفی	ایده آل مثبت	وزن	ایده آل منفی	ایده آل مثبت	وزن	ایده آل منفی	ایده آل مثبت	
۱۴	۱.۷۳۶	۹	۰.۳۸۲	۰.۰۷۹	۰.۱۲۸	۰.۴۵۷	۰.۰۵۸	۰.۰۶۹	۰.۶۲۶	۰.۰۸۵	۰.۰۵۱	۱
			۰.۶۳۱	۰.۱۴۰	۰.۰۸۲	۰.۲۷۴	۰.۰۳۷	۰.۰۹۹	۰.۲۶۳	۰.۰۳۴	۰.۰۹۶	۲

۶	۲.۶۷۴	۱۰	۰.۳۳۳	۰.۰۶۸	۰.۱۳۵	۰.۵۸۸	۰.۰۸۵	۰.۰۵۹	۰.۷۲۶	۰.۰۹۷	۰.۰۳۷	۳
			۰.۷۳۷	۰.۱۳۸	۰.۰۴۹	۰.۴۷۸	۰.۰۵۷	۰.۰۶۳	۰.۴۱۶	۰.۰۵۲	۰.۰۷۳	۴
۱۵	۱.۲۴۲	۱۱	۰.۷۳۳	۰.۱۴۳	۰.۰۵۲	۰.۶۲۶	۰.۰۸۱	۰.۰۴۸	۰.۶۱۴	۰.۰۷۳	۰.۰۴۶	۵
			۰.۵۳۳	۰.۱۱۹	۰.۱۰۴	۰.۵۷۳	۰.۰۷۴	۰.۰۵۵	۰.۴۸۳	۰.۰۶۰	۰.۰۶۵	۶
۷	۲.۵۸۱	۱۲	۰.۷۰۶	۰.۱۳۲	۰.۰۵۵	۰.۲۹۴	۰.۰۳۷	۰.۰۸۹	۰.۳۹۰	۰.۰۵۰	۰.۰۷۹	۷
			۰.۶۰۹	۰.۱۱۱	۰.۰۷۱	۰.۳۷۸	۰.۰۴۹	۰.۰۸۱	۰.۵۲۰	۰.۰۶۷	۰.۰۶۲	۸
۱۳	۱.۹۸۰	۱۳	۰.۴۱۷	۰.۰۹۶	۰.۱۳۵	۰.۱۷۳	۰.۰۲۰	۰.۰۹۷	۰.۲۷۷	۰.۰۳۶	۰.۰۹۴	۹
			۰.۳۱۹	۰.۰۶۳	۰.۱۳۵	۰.۴۱۱	۰.۰۵۴	۰.۰۷۸	۰.۴۹۱	۰.۰۶۶	۰.۰۶۸	۱۰
۱۲	۱.۹۹۱	۱۴	۰.۳۸۱	۰.۰۸۴	۰.۱۳۶	۰.۲۳۱	۰.۰۲۹	۰.۰۹۶	۰.۰۹۰	۰.۰۱۱	۰.۱۰۸	۱۱
			۰.۵۹۵	۰.۱۲۱	۰.۰۸۲	۰.۴۴۲	۰.۰۶۱	۰.۰۷۷	۰.۳۸۰	۰.۰۴۹	۰.۰۷۹	۱۲
۱۱	۲.۰۴۳	۱۵	۰.۳۹۴	۰.۰۷۳	۰.۱۱۳	۰.۳۰۳	۰.۰۴۰	۰.۰۹۲	۰.۳۰۷	۰.۰۴۰	۰.۰۹۱	۱۳
			۰.۳۷۸	۰.۰۷۱	۰.۱۱۷	۰.۲۵۸	۰.۰۳۳	۰.۰۹۴	۰.۳۱۹	۰.۰۴۱	۰.۰۸۹	۱۴
			۰.۴۸۱	۰.۰۹۵	۰.۱۰۳	۰.۲۲۲	۰.۰۲۸	۰.۰۹۶	۰.۳۲۸	۰.۰۴۱	۰.۰۸۴	۱۵

همان‌طور که در جدول (۳) مشاهده می‌شود، مناطق شهر اصفهان در پنج سطح از (بسیار محروم تا بسیار برخوردار) دسته‌بندی شده‌اند. از بین ۱۵ منطقه شهر اصفهان، ۷ درصد مناطق در سطح بسیار محروم، ۳۳ درصد مناطق در سطح محروم، ۱۳ درصد مناطق در سطح نسبتاً برخوردار، ۳۳ درصد مناطق در سطح برخوردار و ۱۳ درصد مناطق در سطح بسیار برخوردار قرار دارد.

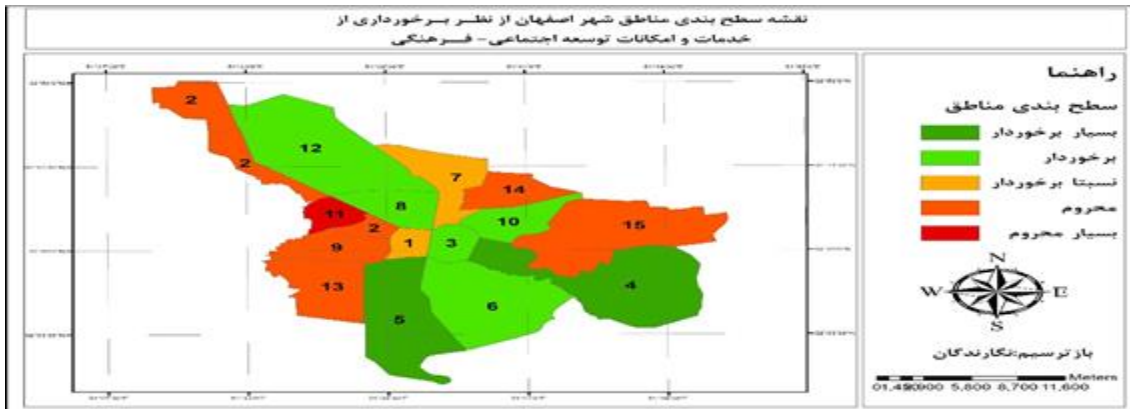
جدول ۳. سطح‌بندی مناطق شهر اصفهان از لحاظ برخورداری از امکانات و خدمات اجتماعی -

فرهنگی

درصد مناطق	تعداد مناطق	منطقه	فراوانی	سطح برخورداری
۷٪	۱	۱۱	۱.۲۴-۱.۶۸۳	بسیار محروم
۳۳٪	۵	۹، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۲	۱.۶۸۴-۲.۲۱۶	محروم
۱۳٪	۲	۷، ۱	۲.۲۱۷-۲.۵۶۸	نسبتاً برخوردار
۳۳٪	۵	۳، ۶، ۱۰، ۱۲، ۸	۲.۵۶۹-۳.۰۱۱	برخوردار
۱۳٪	۲	۴، ۵	۳.۰۱۲-۳.۴۵۴	بسیار برخوردار

جهت نمایش بهتر میزان برخورداری هر منطقه در شهر اصفهان، شکل (۳) سطح‌بندی مناطق پانزده‌گانه شهر اصفهان را نشان می‌دهد. همان‌طور که در شکل (۳) ملاحظه می‌شود، براساس نتایج به‌دست‌آمده در تکنیک تاپسیس مناطق، ۱۱، ۹، ۱۵، ۱۳، ۱۴ و ۲

در سطح بسیار محروم تا محروم قرار گرفته است. نتایج به دست آمده نشان دهنده این مسئله است که مسئولین و برنامه ریزان شهری می بایست مناطق نام برده شده را در اولویت برنامه های توسعه اجتماعی - فرهنگی قرار دهند.

شکل ۳. سطح بندی مناطق شهر اصفهان از نظر برخورداری از امکانات و خدمات اجتماعی -

فرهنگی، باز ترسیم نگارندگان

اولویت بندی مناطق شهر اصفهان از نظر توسعه اجتماعی - فرهنگی با تکنیک های کوپراس فازی و آراس فازی

جدول (۴) نشان دهنده شاخص ها و زیرشاخص های به کاررفته در تکنیک های کوپراس فازی و آراس فازی به همراه کد زیرمعیارهاست که شامل شش شاخص (زیست محیطی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، کالبدی و مدیریتی - سیاسی) و ۴۱ زیر شاخص است.

جدول ۴. شاخص ها و زیرشاخص های مورداستفاده در تکنیک های کوپراس فازی و آراس فازی

کد	شاخص و زیر شاخص	کد	شاخص و زیر شاخص
اقتصادی		زیست محیطی	
Ec1	خودکفایی	En1	انرژی پاک و تجدید پذیر
Ec2	ساختارهای قیمت گذاری زمین و مسکن	En2	کیفیت محیط شهر (کیفیت هوا، آب، میزان سروصدا و...)
Ec3	دسترسی به بازارهای ملی و بین المللی	En3	مقاومت در برابر بحران ها (انسانی - طبیعی) ناشناخته و شناخته شده
Ec4	بیمه و بازنشستگی	En4	سازگاری طرح ها شهری با محیط زیست
Ec5	لغو مالیات یا کاهش بهره وام مسکن	En5	چشم اندازهای متنوع درون شهری
Ec6	توسعه رقابتی بین بخش های اقتصادی	اجتماعی	
Ec7	وضع اقتصاد خانوار	So1	تبادل اطلاعات و آگاهی عمومی

	کالبدی	So2	برابری جنسیتی
Ph1	الگوهای ساماندهی ترافیک	So3	حس تعلق به شهر
Ph2	مکان‌یابی مراکز امدادی اضطراری	So4	وضع امنیت اجتماعی
Ph3	تهیه نقشه جامع خطر	So5	درس پذیری از تجارب گذشته
Ph4	هدایت توسعه فیزیکی شهر	So6	انسجام و وحدت اجتماعی
Ph5	بازسازی و نوسازی زیرساخت‌های شهر	So7	توجه به نیازهای سنین مختلف
Ph6	رنگ‌آمیزی متنوع	So8	حمایت از گروه‌های آسیب‌پذیر
Ph7	نورپردازی مناسب		فرهنگی
	مدیریتی - سیاسی	Cu1	حفظ هویت فرهنگی
Ma1	وضعیت نظارت و کنترل	Cu2	توجه به آداب و رسوم
Ma2	دموکراسی‌گرایی در اجرای طرح‌ها	Cu3	خدمات مشاوره‌ای مناسب
Ma3	چشم‌اندازهای استراتژیک	Cu4	ساماندهی اوقات فراغت
Ma4	اعتماد شهروندان به مسئولین	Cu5	همزیستی مسالمت‌آمیز
Ma5	ارتباط مردم با مسئولین	Cu6	اطلاع‌رسانی با رسانه‌های جمعی
Ma6	مبارزه با فساد اداری یا سایر فساد	Cu7	مشارکت عمومی
		Cu8	رشد سرمایه فکری

در پژوهش حاضر به منظور تعیین اولویت مناطق از نظر توسعه اجتماعی - فرهنگی تکنیک‌های کوپراس‌فازی و آراس فازی به کاررفته است. گزینه‌های موردبررسی در این پژوهش مناطق پانزده‌گانه هستند و معیارها نیز شامل ۴۷ شاخص و زیر شاخص است. برای تعیین وزن اهمیت شاخص‌ها و زیر شاخص‌ها در تکنیک کوپراس‌فازی از طیف هفت‌تایی اعداد فازی مثلثی جدول (۵) و برای تعیین وزن اهمیت شاخص‌ها و زیرشاخص‌ها در تکنیک آراس‌فازی از طیف هفت‌تایی اعداد فازی مثلثی جدول (۶) استفاده شده است.

جدول ۵. متغیر زبانی تعیین وزن اهمیت در تکنیک کوپراس‌فازی

متغیر زبانی	عدد فازی	متغیر زبانی	عدد فازی
فوق‌العاده کم (EL)	(۰، ۰، ۰/۱)	زیاد (H)	(۰/۵، ۰/۷، ۰/۹)
خیلی کم (VL)	(۰، ۰/۱، ۰/۳)	خیلی زیاد (VH)	(۰/۷، ۰/۹، ۱)
کم (L)	(۰/۱، ۰/۳، ۰/۵)	فوق‌العاده زیاد (EH)	(۰/۹، ۱، ۱)
متوسط (M)	(۰/۳، ۰/۵، ۰/۷)		

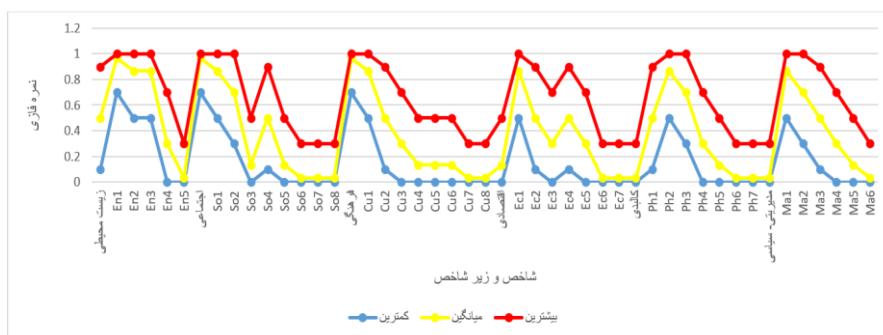
منبع: (بانسودا و همکاران، ۲۰۲۰: ۹۶۲)

جدول ۶. متغیر زبانی تعیین وزن اهمیت در تکنیک آراس فازی

متغیر زبانی	عدد فازی	متغیر زبانی	عدد فازی
خیلی کم (VL)	(۰، ۰، ۰/۱)	نسبتاً زیاد (MH)	(۰/۵، ۰/۷، ۰/۹)
کم (L)	(۰، ۰/۱، ۰/۳)	زیاد (H)	(۰/۷، ۰/۷، ۱)
نسبتاً کم (ML)	(۰/۱، ۰/۳، ۰/۵)	فوق العاده زیاد (VH)	(۰/۹، ۱، ۱)
متوسط (M)	(۰/۳، ۰/۵، ۰/۷)		

منبع: (حیدری داهویی و همکاران، ۲۰۱۸: ۱۰)

شکل (۴) نشان‌دهنده وزن اهمیت شاخص‌ها و زیرشاخص‌های به‌کاررفته در تکنیک کوپراس فازی است. در شکل (۴) وزن‌های تصمیم‌تجمیع شده شاخص‌ها و زیرشاخص‌های موردبررسی که با استفاده از معادله کوپراس فازی تهیه شده، ارائه می‌شود.

شکل ۴. وزن فازی شاخص‌ها و زیرشاخص‌های به‌کاررفته در تکنیک کوپراس فازی

سپس از مدل MCDM فازی بر اساس روش کوپراس برای ارزیابی شاخص‌ها و زیرشاخص‌های توسعه اجتماعی- فرهنگی استفاده شد، همان‌طور که در شکل (۴) نشان داده شده است، فازی سازی ماتریس تصمیم با استفاده از وزن‌های محاسبه‌شده توسط معادله کوپراس فازی انجام شده است. جهت محاسبه تصمیم وزنی برای مناطق، مناطق پانزده‌گانه شهر اصفهان برحسب تمامی شاخص و زیر شاخص‌های به‌کاررفته در تکنیک کوپراس فازی، وزن دهی شده‌اند، سپس جریان‌های فازی به ترتیب برای هر گزینه به‌وسیله معادله کوپراس فازی تعیین شده و وزن‌های شاخص‌ها و زیرشاخص‌ها در وزن نرمال شده هر منطقه ضرب شده است. سپس ارزش معیارها، اهمیت نسبی، درجه مطلوبیت و درنهایت رتبه‌های هر منطقه براساس درجه مطلوبیت تعیین شده است. براساس جدول (۷) از نظر اولویت‌بندی به جهت رسیدن به توسعه اجتماعی- فرهنگی،

منطقه ۱ در رتبه ۹، منطقه ۲ در رتبه ۳، منطقه ۳ در رتبه ۱۰، منطقه ۴ در رتبه ۱۲، منطقه ۵ در رتبه ۱۴، منطقه ۶ در رتبه ۱۵، منطقه ۷ در رتبه ۷، منطقه ۸ در رتبه ۱۳، منطقه ۹ در رتبه ۶، منطقه ۱۰ در رتبه ۱۱، منطقه ۱۱ در رتبه ۵، منطقه ۱۳ در رتبه ۴، منطقه ۱۴ در رتبه ۱، منطقه ۱۵ در رتبه ۲ قرار گرفته است. نتایج اهمیت این مسئله را نشان می‌دهد که مسئولین امر در زمینه توسعه اجتماعی - فرهنگی باید مناطق ۱۴، ۱۵، ۱۳، ۱۱، ۹ و ۷ را در اولویت قرار دهند.

جدول ۷. اولویت‌بندی مناطق شهر اصفهان برحسب تکنیک کوپراس‌فازی

مناطق	ارزش معیار	اهمیت نسبی	درجه مطلوبیت	رتبه
۱	۴.۱۶۴	۲.۴۶۴	۰.۱۸۱	۹
۲	۱.۸۸۱	۵.۴۵۶	۰.۴۰۱	۳
۳	۴.۲۹۳	۲.۳۹۰	۰.۱۷۵	۱۰
۴	۵.۷۷۰	۱.۷۷۹	۰.۱۳۱	۱۲
۵	۶.۰۷۵	۱.۶۸۹	۰.۱۲۴	۱۴
۶	۶.۲۴۷	۱.۶۴۳	۰.۱۲۱	۱۵
۷	۲.۹۴۶	۳.۴۸۴	۰.۲۵۶	۷
۸	۶.۰۵۱	۱.۶۹۶	۰.۱۲۵	۱۳
۹	۲.۸۷۰	۳.۵۷۵	۰.۲۶۲	۶
۱۰	۵.۲۲۸	۱.۹۶۳	۰.۱۴۴	۱۱
۱۱	۲.۷۰۸	۳.۷۹۰	۰.۲۷۸	۵
۱۲	۲.۹۶۷	۳.۴۵۹	۰.۲۵۴	۸
۱۳	۲.۶۹۷	۳.۸۰۵	۰.۲۷۹	۴
۱۴	۰.۷۵۳	۱۳.۶۲۲	۱.۰۰۰	۱
۱۵	۱.۸۱۶	۵.۶۵۲	۰.۴۱۵	۲

در جدول (۸) $[(L, L'), M, (U', U)]$ نشان‌دهنده فاصله متناظر مثلثی است که براساس نظر ۵۰ کارشناس، به‌دست‌آمده است. براساس جدول (۸) وزن اهمیت شاخص‌ها و زیرشاخص‌های مورد ارزیابی در تکنیک آراس فازی با استفاده از معادله تکنیک آراس فازی و جدول (متغیر زبانی) از کمترین (L) تا بیشترین (U) تعیین‌شده است.

جدول ۸. فاصله متناظر مثلثی شاخص‌ها و زیرشاخص‌های در تکنیک آراس فازی

شاخص و زیر شاخص					شاخص و زیر شاخص					
U	U'	M	L'	L	U	U'	M	L'	L	
۱	۰.۵۹۹	۰	۰	۰	اقتصادی	۱	۰.۳۸۳	۰	۰	زیست محیطی
۱	۰.۶۳۴	۰	۰	۰	Ec1	۱	۰.۵۹۹	۰	۰	En1
۱	۰.۳۷۶	۰	۰	۰	Ec2	۱	۰.۶۸۸	۰	۰	En2
۱	۰.۴۶۸	۰	۰	۰	Ec3	۱	۰.۷۰۶	۰	۰	En3
۱	۰.۵۷۶	۰	۰	۰	Ec4	۱	۰.۶۲۰	۰	۰	En4
۱	۰.۵۵۶	۰	۰	۰	Ec5	۱	۰.۵۸۹	۰	۰	En5
۱	۰.۵۹۶	۰	۰	۰	Ec6	۱	۰.۴۸۰	۰	۰	اجتماعی
۱	۰.۶۰۲	۰	۰	۰	Ec7	۱	۰.۵۳۸	۰	۰	So1
۱	۰.۵۵۶	۰	۰	۰	کالبدی	۱	۰.۵۹۱	۰	۰	So2
۱	۰.۶۶۱	۰	۰	۰	Ph1	۱	۰.۶۷۴	۰	۰	So3
۱	۰.۶۰۲	۰	۰	۰	Ph2	۱	۰.۵۰۳	۰	۰	So4
۱	۰.۵۸۵	۰	۰	۰	Ph3	۱	۰.۰۰۰	۰	۰	So5
۱	۰.۶۸۳	۰	۰	۰	Ph4	۱	۰.۵۸۶	۰	۰	So6
۱	۰.۵۲۰	۰	۰	۰	Ph5	۱	۰.۵۳۱	۰	۰	So7
۱	۰.۶۱۷	۰	۰	۰	Ph6	۱	۰.۵۶۸	۰	۰	So8
۱	۰.۶۳۱	۰	۰	۰	Ph7	۱	۰.۶۶۰	۰	۰	فرهنگی
۱	۰.۵۷۲	۰	۰	۰	مدیریتی - سیاسی	۱	۰.۶۲۰	۰	۰	Cu1
۱	۰.۴۷۳	۰	۰	۰	Ma1	۱	۰.۵۱۶	۰	۰	Cu2
۱	۰.۵۳۶	۰	۰	۰	Ma2	۱	۰.۵۶۲	۰	۰	Cu3
۱	۰.۵۷۶	۰	۰	۰	Ma3	۱	۰.۴۶۸	۰	۰	Cu4
۱	۰.۴۷۱	۰	۰	۰	Ma4	۱	۰.۵۲۵	۰	۰	Cu5
۱	۰.۴۹۲	۰	۰	۰	Ma5	۱	۰.۶۴۲	۰	۰	Cu6
۱	۰.۵۸۹	۰	۰	۰	Ma6	۱	۰.۵۶۵	۰	۰	Cu7
						۱	۰.۵۸۲	۰	۰	Cu8

همچنین از مدل MCGDM فازی بر اساس تکنیک آراس فازی، برای ارزیابی شاخص‌ها و زیرشاخص‌های توسعه اجتماعی - فرهنگی استفاده شده است. بدین جهت مناطق پانزده‌گانه شهر اصفهان برحسب تمامی شاخص و زیرشاخص‌های به‌کاررفته در

تکنیک آراس فازی، طبق نظر کارشناسان وزن دهی شده‌اند. تجزیه و تحلیل مقایسه‌ای و جلوگیری از پیامدهای بالقوه از ابعاد مختلف مستلزم استخراج کمیت‌های بدون بعد است. برای انجام این کار، مقادیر وزنی به‌سادگی بر بهینه به‌دست‌آمده براساس معادلات تکنیک آراس فازی، محاسبه شده است و از طریق نرمال‌سازی، مقادیر یک ماتریس تصمیم اصلی به مقادیر [۰، ۱] یا [۰۰، ۰] تبدیل می‌شوند. سطر A_0 نشان‌دهنده رتبه‌بندی‌های عملکرد بهینه فازی با مقدار بازه‌ای از معیارها است. طبق منطق ARAS، بهترین گزینه، تنها گزینه‌ای است که بیشترین مقدار را برای یک تابع بهینه دارد. بدیهی است که بدترین گزینه مقدار حداقل را برای تابع بهینه به دست می‌آورد. بر همین اساس طبق نتایج به‌دست‌آمده از تکنیک آراس فازی منطقه ۸ در رتبه اول و منطقه ۱۴ در رتبه آخر قرار گرفته است. همچنین مسئولین و برنامه ریزان شهری جهت توسعه اجتماعی - فرهنگی باید مناطق ۱۴، ۲، ۱۵، ۱۳، ۱۱، ۷ و ۹ را در اولویت برنامه‌ریزی قرار دهند.

جدول ۹. تعیین درجه مطلوبیت مناطق شهر اصفهان با استفاده از تکنیک آراس فازی

رتبه	درجه مطلوبیت	Si (فازی زدایی)	Si (عملکرد فازی)				مناطق	
	۱	۱.۱۳۷	۳.۶۶۰	۲.۰۲۳	۰	۰	۰	A_0
۷	۰.۸۹۵	۱.۰۱۸	۳.۴۲۲	۱.۶۶۷	۰	۰	۰	۱
۱۴	۰.۴۳۳	۰.۴۹۳	۱.۸۶۹	۰.۵۹۵	۰	۰	۰	۲
۶	۰.۹۲۵	۱.۰۵۱	۳.۵۱۳	۱.۷۴۴	۰	۰	۰	۳
۲	۰.۹۸۸	۱.۱۲۳	۳.۶۵۱	۱.۹۶۶	۰	۰	۰	۴
۴	۰.۹۸۲	۱.۱۱۶	۳.۶۲۳	۱.۹۵۷	۰	۰	۰	۵
۵	۰.۹۸۰	۱.۱۱۴	۳.۶۱۵	۱.۹۵۵	۰	۰	۰	۶
۱۱	۰.۶۴۵	۰.۷۳۳	۲.۶۱۳	۱.۰۵۲	۰	۰	۰	۷
۱	۱.۰۰۰	۱.۱۳۷	۳.۶۶۰	۲.۰۲۳	۰	۰	۰	۸
۹	۰.۶۹۱	۰.۷۸۶	۲.۷۹۰	۱.۱۳۸	۰	۰	۰	۹
۳	۰.۹۸۵	۱.۱۲۰	۳.۶۵۱	۱.۹۴۸	۰	۰	۰	۱۰
۱۰	۰.۶۵۰	۰.۷۳۹	۲.۶۵۱	۱.۰۴۳	۰	۰	۰	۱۱
۸	۰.۶۹۶	۰.۷۹۱	۲.۸۰۹	۱.۱۴۶	۰	۰	۰	۱۲
۱۲	۰.۶۰۳	۰.۶۸۵	۲.۴۷۰	۰.۹۵۷	۰	۰	۰	۱۳
۱۵	۰.۲۴۵	۰.۲۷۸	۱.۰۹۸	۰.۲۹۲	۰	۰	۰	۱۴
۱۳	۰.۴۴۳	۰.۵۰۴	۱.۹۰۶	۰.۶۱۳	۰	۰	۰	۱۵

تحلیل عوامل داخلی و خارجی مؤثر بر مؤلفه‌های اصلی توسعه شهری با رویکرد اجتماعی - فرهنگی شهر اصفهان

به منظور انتخاب بهترین استراتژی از مدل سوات استفاده شده است، که از طریق مطالعات و تحقیق به عمل آمده ۴۶ شاخص (۲۳ عامل داخلی و ۲۳ عامل خارجی) مؤثر بر توسعه اجتماعی - فرهنگی شهر اصفهان شناسایی شده است؛ و در جداول جداگانه (قوت، ضعف، فرصت و تهدید) به شرح جداول (۱۰) تا (۱۳) مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته‌اند.

در راستای شناخت نقاط قوت تأثیرگذار بر توسعه اجتماعی - فرهنگی شهر اصفهان ۱۱ شاخص به عنوان مهم‌ترین نقاط قوت توسعه اجتماعی - فرهنگی شهر اصفهان با یک برآیند کلی از پرسشنامه متولیان به دست آورده شده است. شاخص‌ها در بازه ۱ تا ۵ رتبه‌بندی شده‌اند، رتبه ۵ به عنوان بالاترین رتبه، رتبه ۴ به عنوان رتبه بالا، رتبه ۳ به عنوان رتبه متوسط، رتبه ۲ به عنوان رتبه پایین و رتبه ۱ به عنوان پایین‌ترین رتبه است. از بین ۱۱ شاخص نقاط قوت توسعه اجتماعی - فرهنگی، ۳ شاخص در بالاترین رتبه، ۷ شاخص در رتبه بالا و ۱ شاخص در رتبه متوسط قرار گرفته است. از بین شاخص‌ها مهم‌ترین شاخص که توانسته بیشترین امتیاز را کسب نماید شاخص S10 - مکان‌یابی مراکز امدادی اضطراری (آتش‌نشانی، درمانگاه، انتظامی و...) با کسب ۰/۵۱۲ امتیاز است. همچنین از بین شاخص‌های گزارش شده در جدول (۱۰) شاخص S8 - حفظ تنوع فرهنگی با گفتگوی مناسب بین فرهنگی با کسب ۰/۲۴۸ کمترین امتیاز را در بین بقیه شاخص‌ها کسب نموده است. نقاط قوت و امتیازهای مربوط به آنها بدین شرح در جدول (۱۰) آمده است:

جدول ۱۰. نقاط قوت مؤثر بر توسعه اجتماعی - فرهنگی شهر اصفهان

عوامل	متوسط پاسخ	وزن اولیه	رتبه	وزن نهایی
S1-وضع تبادل اطلاعات و آگاهی عمومی شهروندان	۲.۷۵۸	۰.۰۸۶۷	۴	۰.۳۴۷
S2-میزان حس تعلق به شهر در میان شهروندان	۳.۱۱۳	۰.۰۹۷۸	۵	۰.۴۸۹
S3-ساماندهی وضع امنیت اجتماعی و میزان جرم و جنایت	۲.۸۷۱	۰.۰۹۰۲	۴	۰.۳۶۱
S4-امدادرسانی مناسب و به موقع در بحران‌های مختلف جامعه	۳.۰۶۵	۰.۰۹۶۳	۵	۰.۴۸۲
S5-توجه به نیازهای مردم بومی جهت حفظ هویت فرهنگی	۲.۷۵۸	۰.۰۸۶۷	۴	۰.۳۴۷
S6-توجه به آداب و رسوم و میراث فرهنگی و زیستی	۲.۸۸۷	۰.۰۹۰۷	۴	۰.۳۶۳

۰.۳۷۷	۴	۰.۰۹۴۳	۳.۰۰۰	S7-برگزاری مراسم تفریحی فرهنگی برای ساماندهی اوقات فراغت
۰.۲۴۸	۳	۰.۰۸۲۶	۲.۶۲۹	S8-حفظ تنوع فرهنگی با گفتگوی مناسب بین فرهنگی
۰.۳۴۹	۴	۰.۰۸۷۲	۲.۷۷۴	S9-دارا بودن بیمه و بازنشستگی
۰.۵۱۲	۵	۰.۱۰۲۴	۳.۲۵۸	S10-مکان‌یابی مراکز امدادی اضطراری (آتش‌نشانی، درمانگاه، انتظامی و...)
۰.۳۴۱	۴	۰.۰۸۵۱	۲.۷۱۰	S11-ساماندهی ارتباط مردم با مسئولین
۴.۲۱۴	قوت	۱	۳۱.۸۲۳	جمع

در راستای شناخت نقاط ضعف تأثیرگذار بر توسعه اجتماعی- فرهنگی شهر اصفهان ۱۲ شاخص به‌عنوان مهم‌ترین نقاط ضعف توسعه اجتماعی- فرهنگی شهر اصفهان با یک برآیند کلی از پرسشنامه متولیان به دست آورده شده است. از بین ۱۲ شاخص نقاط ضعف توسعه اجتماعی- فرهنگی، ۲ شاخص در بالاترین رتبه، ۶ شاخص در رتبه متوسط و ۲ شاخص در رتبه پایین قرار گرفته است. از بین شاخص‌ها مهم‌ترین شاخص که توانسته بیشترین امتیاز را کسب نماید شاخص W7- نبود ترکیبی از حمل‌ونقل پایدار (دوچرخه‌سواری، پیاده‌مداری، حمل‌ونقل عمومی و...) با کسب ۰/۴۸۵ امتیاز است. همچنین از بین شاخص‌های گزارش شده در جدول (۱۱) شاخص W1- کیفیت پایین محیط شهری (کیفیت هوا، آب، میزان سروصدا و...) با کسب ۰/۱۴۰ امتیاز کمترین امتیاز را در بین بقیه شاخص‌ها کسب نموده است. بر همین اساس نقاط ضعف و امتیازهای مربوط به آنها بدین شرح در جدول (۱۱) آمده است:

جدول ۱۱. نقاط ضعف مؤثر بر توسعه اجتماعی- فرهنگی شهر اصفهان

عوامل	متوسط پاسخ	وزن اولیه	رتبه	وزن نهایی
W1-کیفیت پایین محیط شهری (کیفیت هوا، آب، میزان سروصدا و...)	۲.۲۴۲	۰.۰۷۰	۲	۰.۱۴۰
W2-عدم توسعه مراکز کوچک و متوسط جهت ایجاد خودکفایی	۲.۴۶۸	۰.۰۷۷	۳	۰.۲۳۱
W3-میزان کم تولید ناخالص داخلی (GDP)	۲.۲۹۰	۰.۰۷۱	۲	۰.۱۴۳
W4-طراحی نامناسب مبلمان شهری	۳.۰۶۵	۰.۰۹۵	۵	۰.۴۷۷
W5-عدم هدایت توسعه فیزیکی شهر و ساماندهی شکل شهر	۲.۹۵۲	۰.۰۹۲	۴	۰.۳۶۸
W6-ترسیم و حفظ نکردن چشم‌اندازهای متنوع شهری	۳.۰۰۰	۰.۰۹۳	۴	۰.۳۷۴
W7-نبود ترکیبی از حمل‌ونقل پایدار (دوچرخه‌سواری، پیاده	۳.۱۱۳	۰.۰۹۷	۵	۰.۴۸۵

مداری، حمل و نقل عمومی و...				
W8-وضعیت نظارت و کنترل پایین بر ادارات دولتی	۳	۰.۰۷۸	۲.۵۱۶	۰.۲۳۵
W9-نبود دموکراسی گرایی در اجرای طرح‌ها و پروژه‌ها	۳	۰.۰۸۱	۲.۵۹۷	۰.۲۴۳
W10-اعتماد کم شهروندان به مسئولین	۳	۰.۰۷۸	۲.۵۰۰	۰.۲۳۴
W11-استفاده نکردن از دانش بین‌المللی و انتقال تجربه	۳	۰.۰۸۴	۲.۷۱۰	۰.۲۵۳
W12-عدم شفافیت و پاسخگویی در اجرای طرح‌ها	۳	۰.۰۸۲	۲.۶۴۵	۰.۲۴۷
جمع	ضعف	۱	۳۲.۰۹۷	۳.۴۲۹

در راستای شناخت فرصت‌های تأثیرگذار بر توسعه اجتماعی-فرهنگی شهر اصفهان ۱۲ شاخص به‌عنوان مهم‌ترین فرصت‌های توسعه اجتماعی- فرهنگی شهر اصفهان با یک برآیند کلی از پرسشنامه متولیان به دست آورده شده است. از بین ۱۲ شاخص فرصت‌های توسعه اجتماعی- فرهنگی، ۶ شاخص در رتبه بالا، ۴ شاخص در رتبه متوسط و ۲ شاخص در رتبه پایین قرار گرفته است. از بین شاخص‌ها مهم‌ترین شاخص که توانسته بیشترین امتیاز را کسب نماید شاخص O8- ارتقای سرزندگی درون‌شهری با کسب ۰/۳۶۶ امتیاز است. همچنین از بین شاخص‌های گزارش شده در جدول (۱۲) شاخص O2- استفاده از گزینه‌های مختلف به‌عنوان جایگزین مواد شیمیایی با کسب ۰/۱۳۴ امتیاز کمترین امتیاز را در بین بقیه شاخص‌ها کسب نموده است. بر همین اساس فرصت‌های مؤثر و امتیازهای مربوط به آنها بدین شرح در جدول (۱۲) آمده است:

جدول ۱۲. فرصت‌های مؤثر بر توسعه اجتماعی- فرهنگی شهر اصفهان

عوامل	متوسط پاسخ	وزن اولیه	رتبه	وزن نهایی
O1-استفاده از انرژی پاک و تجدید پذیر	۲.۴۱۹	۰.۰۷۸	۳	۰.۲۳۵
O2-استفاده از گزینه‌های مختلف به‌عنوان جایگزین مواد شیمیایی	۲.۰۶۵	۰.۰۶۷	۲	۰.۱۳۴
O3-مکانیسم توسعه پاک در توسعه شهری	۲.۴۳۵	۰.۰۷۹	۳	۰.۲۳۷
O4-حفاظت از محیط زیست با احیای زیستگاه‌های طبیعی	۲.۷۱۰	۰.۰۸۸	۴	۰.۳۵۱
O5-برنامه‌ریزی مناسب جهت رعایت حقوق شهروندی	۲.۷۷۴	۰.۰۹۰	۴	۰.۳۵۹
O6-ارائه خدمات مشاوره‌ای مناسب جهت توسعه صنایع فرهنگی	۲.۵۸۱	۰.۰۸۴	۳	۰.۲۵۱
O7-رشد سرمایه فکری با حفظ و ارتقای ارزش‌ها	۲.۷۴۲	۰.۰۸۹	۴	۰.۳۵۵
O8-ارتقای سرزندگی درون‌شهری	۲.۸۲۳	۰.۰۹۱	۴	۰.۳۶۶
O9-سیاست‌های تشویقی مسکن از جمله: لغو مالیات یا کاهش	۲.۲۵۸	۰.۰۷۳	۲	۰.۱۴۶

				بهره وام مسکن
۰.۳۶۳	۴	۰.۰۹۱	۲۸۰۶	O10-تهیه نقشه جامع خطر برای شهر
۰.۲۵۱	۳	۰.۰۸۴	۲.۵۸۱	O11-چشم‌اندازهای استراتژیک ارائه‌شده
۰.۳۴۹	۴	۰.۰۸۷	۲.۶۹۴	O12-شناسایی گروه‌های کلیدی تصمیم‌گیری
۳.۳۹۶	فرصت	۱	۳۰.۸۸۷	جمع

در راستای شناخت تهدیدهای تأثیرگذار بر توسعه اجتماعی- فرهنگی شهر اصفهان ۱۱ شاخص به‌عنوان مهم‌ترین تهدیدهای توسعه اجتماعی- فرهنگی شهر اصفهان با یک برآیند کلی از پرسشنامه متولیان به دست آورده شده است. از بین ۱۱ شاخص تهدیدهای توسعه اجتماعی- فرهنگی، ۲ شاخص در بالاترین رتبه، ۶ شاخص در رتبه بالا و ۳ شاخص در رتبه متوسط قرار گرفته است. از بین شاخص‌ها مهم‌ترین شاخص‌هایی که توانسته‌اند بیشترین امتیاز را کسب نمایند شاخص‌های T10-نداشتن الگوهای ساماندهی ترافیک شهری T11-عدم بازسازی و نوسازی زیرساخت‌های شهری با کسب ۰/۵۲۷ امتیاز است. همچنین از بین شاخص‌های گزارش‌شده در جدول (۱۳) شاخص T6-ساختارهای ضعیف قیمت‌گذاری زمین و مسکن موجود در جامعه با کسب ۰/۲۳۳ امتیاز کمترین امتیاز را در بین بقیه شاخص‌ها کسب نموده است. بر همین اساس تهدیدهای مؤثر بر توسعه اجتماعی- فرهنگی و امتیازهای مربوط به آنها بدین شرح در جدول (۱۳) آمده است:

جدول ۱۳. تهدیدهای مؤثر بر توسعه اجتماعی- فرهنگی شهر اصفهان

وزن نهایی	رتبه	وزن اولیه	متوسط پاسخ	عوامل
۰.۳۴۶	۴	۰.۰۸۷	۲.۵۰۰	T1-نداشتن مقاومت در برابر بحران‌ها (انسانی- طبیعی) ناشناخته و شناخته‌شده
۰.۳۵۹	۴	۰.۰۹۰	۲.۵۹۷	T2-نبود برابری جنسیتی در موقعیت‌های موجود در جامعه
۰.۳۵۳	۴	۰.۰۸۸	۲.۵۴۸	T3-عدم درس‌پذیری از تجارب گذشته و دیگر جوامع
۰.۳۷۷	۴	۰.۰۹۴	۲.۷۲۶	T4-عدم توانمندسازی و حمایت از گروه‌های آسیب‌پذیر
۰.۳۷۷	۴	۰.۰۹۴	۲.۷۲۱	T5-ساماندهی ندادن نهادهای مشارکتی و مدنی جهت ارتقای مشارکت عمومی
۰.۲۳۳	۳	۰.۰۷۸	۲.۲۴۲	T6-ساختارهای ضعیف قیمت‌گذاری زمین و مسکن موجود در جامعه
۰.۲۵۳	۳	۰.۰۸۴	۲.۴۳۵	T7-دسترسی کم به بازارهای ملی و بین‌المللی

۰.۲۴۴	۳	۰.۰۸۱	۲.۳۵۵	T8- رشد ضعیف اقتصادی حاصل از حمایت از فعالیت‌های متنوع اقتصادی
۰.۳۷۱	۴	۰.۰۹۳	۲.۶۷۷	T9- ساماندهی ضعیف رفاه شهروندان
۰.۵۲۷	۵	۰.۱۰۵	۳.۰۴۸	T10- نداشتن الگوهای ساماندهی ترافیک شهری
۰.۵۲۷	۵	۰.۱۰۵	۳.۰۴۸	T11- عدم بازسازی و نوسازی زیرساخت‌های شهری
۳.۹۶۸	تهدید	۱	۲۸.۸۹۹	جمع

بررسی استراتژی‌های توسعه اجتماعی - فرهنگی:

در این مرحله سعی بر آن است که در بین تمام استراتژی‌های ارائه شده جهت توسعه اجتماعی - فرهنگی شهر اصفهان، بهترین راهبرد انتخاب شود. از این رو در این مرحله طبق جدول (۱۴) در سطر اول به ترتیب راهبردهای SO، WO، ST و WT، در سطر دوم امتیاز هر راهبرد که از جداول QSPM به دست آمده است، در سطر سوم اولویت بندی هر راهبرد بر طبق امتیازهایی که هر راهبرد کسب کرده است و سپس در ستون آخر اولویت زمانی اجرای راهبردها آورده شده است. در این بین راهبردهای WT 2، WT5 و WO5 با کسب ۷۵/۰۳۲ امتیاز بالاترین امتیاز را در بین بقیه راهبردها کسب کرده‌اند.

همان‌طور که در جدول (۱۴) ملاحظه می‌نمایید استراتژی‌ها برای اجرای بهتر در قالب زمان و مکان ارائه شده، اولویت بندی شده‌اند.

جدول ۱۴. استراتژی‌های توسعه اجتماعی - فرهنگی شهر اصفهان بر اساس اولویت برنامه‌ریزی

اولویت زمانی	اولویت بندی استراتژی‌ها	وزن نهایی	استراتژی	
بلندمدت	۱۰	۶۹/۹۳	W T1- به‌کارگیری روش‌های نوین برای حمایت و خودکفایی از اقلشار آسیب‌پذیر شهر اصفهان	WT
بلندمدت	۱	۷۵/۰۳	WT 2- تأمین زیرساخت‌های مورد نیاز در مناطق شهری جهت افزایش کیفیت محیط شهری و کیفیت زندگی بر اساس استانداردهای بین‌المللی به منظور رفاه حال شهروندان و گردشگران شهر اصفهان	
میان‌مدت	۶	۷۰/۸۱	WT 3- ارائه سیستم شفاف و پاسخگو در طرح‌های اجرایی در سطح شهر جهت افزایش نظارت مردم بر ادارات دولتی در شهر اصفهان	
کوتاه‌مدت	۴	۷۱/۴۰	WT 4- نظرسنجی از شهروندان جهت سنجش رضایت از طرح‌های اجرایی و طرح‌های آینده	

میان‌مدت	۱	۷۵/۰۳	WT 5- ایجاد اشتغال پایدار جهت افزایش رفاه شهروندان و توسعه اقتصادی شهر اصفهان،	ST
بلندمدت	۲۲	۶۴/۹۹	WT 6- افزایش تولید ناخالص داخلی با حمایت از تولیدات داخلی و فعالیت‌های متنوع اقتصادی (تولیدی، خدماتی و صنعتی) و ارائه تسهیلات ویژه به صنایع خرد و کوچک در شهر اصفهان	
میان‌مدت	۱۴	۶۷/۸۱	WT 7- مدیریت و نظارت بر ساختار قیمت‌گذاری زمین و مسکن به‌منظور توسعه فیزیکی مناسب شهر اصفهان و جلوگیری از رشد نا به سامان و بدقواره شدن شکل شهر	
میان‌مدت	۱۱	۶۹/۰۶	ST 1- ایجاد حس تعلق در میان شهروندان ساکن در شهر اصفهان با مشارکت دهی آنان در امور مختلف شهری	
بلندمدت	۸	۷۰/۰۸	ST 2- نوسازی و بهسازی بافت قدیم و جدید متناسب با فرهنگ مردم ساکن در شهر اصفهان	
کوتاه‌مدت	۲۰	۶۵/۵۱	ST 3- افزایش راندمان کاری مسئولین شهر اصفهان با گذراندن دوره‌های متنوع (عملی - تئوری) آموزشی به‌منظور به‌روزرسانی و انتقال دانش بین‌المللی در میان آنان	
بلندمدت	۲۷	۶۱/۳۴	ST 4- شناسایی و ایجاد بازارهای هدف برای محصولات و خدمات شهر اصفهان و بهره‌وری از این بازارها با ایجاد برند مناسب برای اصفهان	
کوتاه‌مدت	۱۳	۶۸/۸	ST 5- فراهم آوردن امکان بازگشت به معیشت بعد از وقوع بحران در شهر اصفهان	
کوتاه‌مدت	۱۸	۶۶/۶۴	ST 6- مکان‌یابی و تجهیز مناسب مراکز امدادی اضطراری جهت افزایش مقاومت در برابر بحران‌های شناخته‌شده و ناشناخته در شهر اصفهان	
کوتاه‌مدت	۹	۷۰/۳۸	ST 7- درس‌پذیری مسئولین بحران شهر اصفهان از تجارب گذشته و دیگر جوامع جهت افزایش آمادگی جامعه (قبل، حین و بعد بحران)	
کوتاه‌مدت	۳	۷۳/۴۲	ST 8- ایجاد ذهنیت درست در بین شهروندان شهر اصفهان در مورد برابری جنسیتی در موقعیت‌های موجود در شهر	
بلندمدت	۲۹	۶۰/۰۳	WO 1- به وجود آوردن نماد و المان‌های جدید و کاربردی در شهر اصفهان به‌گونه‌ای که علاوه بر ایجاد زیبایی و جذابیت به‌عنوان یک عنصر کاربردی و میراثی برای آیندگان محسوب شود	WO
کوتاه‌مدت	۲۴	۶۴/۶۴	WO 2- طراحی خلاقانه و مفهومی مبلمان شهری مناسب با کاربری‌ها و اشتغال موجود در سطح شهر اصفهان	
میان‌مدت	۲۸	۶۰/۶۵	WO 3- متنوع‌سازی روش‌های پایدار استفاده از حمل‌ونقل جهت ساماندهی الگوهای ترافیک شهر اصفهان.	
بلندمدت	۲۳	۶۴/۷۵	WO 4- ارائه چشم‌اندازهای استراتژیک برای توسعه اجتماعی و فرهنگی شهر	

			اصفهان و از بین رفتن شمال و جنوب اجتماعی	
میان مدت	۱	۷۵/۰۳	WO 5- به کارگیری سیاست‌های تشویقی مسکن جهت دسترسی همه شهروندان شهر اصفهان به مسکن مقاوم و مناسب	
کوتاه مدت	۵	۷۰/۹۲	WO 6- ایجاد هماهنگی بین ارگان‌های مختلف جهت تهیه نقشه جامع خطر و تعیین وظایف هر ارگان (قبل، حین و بعد بحران) در شهر اصفهان	
کوتاه مدت	۱۲	۶۹/۳۹	WO 7- به کارگیری مکانیسم توسعه پاک در توسعه شهری جهت افزایش کیفیت محیط زیست شهر اصفهان	
میان مدت	۲۱	۶۵/۰۷	WO 8- آموزش کاربردی جهت استفاده از مواد غیر شیمیایی در زندگی روزمره جهت بالابردن کیفیت زندگی مردم شهر اصفهان	
میان مدت	۲۶	۶۴/۲۲	WO 9- احیای زیستگاه‌های طبیعی در شهر و پیرامون شهر اصفهان جهت حفظ محیط زیست شهر اصفهان	
کوتاه مدت	۲۵	۶۴/۵۳	SO 1- استفاده از تبلیغات قوی و با بازخورد بالا جهت جذب گردشگران (داخلی-خارجی) به شهر اصفهان	OS
کوتاه مدت	۷	۷۰/۸۷	SO 2- افزایش آگاهی و اطلاعات شهروندان شهر اصفهان نسبت به موقعیت‌های متفاوت ناشی از رخدادهای طبیعی و غیرطبیعی به منظور افزایش آمادگی آنان در شرایط مختلف	
کوتاه مدت	۲۶	۷۳/۱۲	SO 3- برگزاری خدمات مشاوره‌ای به صورت دوره‌ای جهت معرفی صنایع دستی به بازارهای جهانی و برقراری تبادل فرهنگی مناسب شهر اصفهان با شهرهای مهم دیگر کشورها	
میان مدت	۱۷	۶۶/۲۷	SO 4- حفظ و احیای هنرهای موجود و از بین رفته در شهر اصفهان	
کوتاه مدت	۱۵	۶۷/۴۱	SO 5- برگزاری جشنواره‌ها و فستیوال‌ها (ملی- بین‌المللی) به منظور حفظ و احیای بازی‌های رایج (حال - گذشته) و اشاعه فرهنگ و آداب و رسوم مردم شهر اصفهان به سایرین	
کوتاه مدت	۱۹	۶۵/۷۲	SO 6- ارتقای سرزندگی درون‌شهری با برگزاری برنامه‌های شاد و مفرح در سطح شهر اصفهان و ارائه خدمات ویژه در (هتل‌ها، رستوران‌ها، سالن‌های ورزشی و...) متناسب با مناسبت‌های روزانه	
میان مدت	۱۶	۶۶/۷۵	SO 7- آموزش کاربردی مردم و مسئولین به منظور رشد سرمایه فکری موجود در جامعه و برقراری ارتباط مؤثر با یکدیگر تا به حفظ و ارتقای ارزش‌های موجود در شهر اصفهان پرداخته شود	
بلند مدت	۲	۷۴/۰۴	SO 8- تدوین برنامه فرهنگی مناسب جهت آگاهی سازی شهروندان شهر اصفهان از حقوق خودشان	

بحث و نتیجه‌گیری

پیدایش شهرها پس از انقلاب کشاورزی به‌عنوان دومین انقلاب بزرگ در فرهنگ انسان‌ها شناخته می‌شود. با توجه به ظهور شهرهای متعدد جدید و توسعه شهرهای کهن، میزان شهرنشینی در سراسر جهان افزایش چشمگیری یافته است. این افزایش جمعیت شهری در بسیاری از موارد بدون برنامه‌ریزی مناسب صورت گرفته است که این رشد بدون برنامه‌ریزی شده سبب بروز مشکلات و مسائل متعددی در شهرها شده است. از این گذشته بسیاری از شهرها توان انطباق امکانات و خدمات شهری با میزان جمعیت موجود در شهر را ندارد و سبب بروز نوعی توسعه نامتوازن در شهرها می‌گردد. از این‌رو متخصصان و برنامه‌ریزان شهری در دوره‌های زمانی مختلف به ارائه نظریات گوناگون جهت ساماندهی اوضاع شهرها و ایجاد پایداری در آنها پرداخته‌اند؛ بنابراین با توجه به این مسئله که توسعه اجتماعی- فرهنگی را نمی‌توان به‌صورت یک‌جانبه مورد بررسی قرار داد، درزمینه توسعه شهری به‌منظور گزینش بهترین رویکرد توسعه اجتماعی- فرهنگی، به بررسی تطبیقی نظریات توسعه شهری از قبیل توسعه پایدار و تاب‌آوری پرداخته شده است؛ زیرا توسعه اجتماعی- فرهنگی در شهرها بدون توجه به اصول نظریاتی از قبیل توسعه پایدار و تاب‌آوری امکان‌پذیر نیست. طبق نتایج به‌دست‌آمده از تکنیک تاپسیس، کوپراس‌فازی و آراس‌فازی مسئولین و برنامه‌ریزان شهری درزمینه توسعه اجتماعی- فرهنگی باید مناطق ۲، ۷، ۹، ۱۱، ۱۳، ۱۴ و ۱۵ در اولویت برنامه‌ریزی قرار دهند؛ زیرا این مناطق در سطح محرومیت بیشتری نسبت به دیگر مناطق قرار دارند. همچنین براساس تکنیک سوات با بررسی نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید به تدوین استراتژی مناسب پرداخته شده است و با استفاده از qspm راهبردها رتبه‌بندی شده است. براساس نتایج به‌دست‌آمده از qspm راهبردهای WT2، WT5 و WO5 با کسب ۷۵/۰۳۲ امتیاز، بالاترین امتیاز را در بین بقیه راهبردها را کسب کرده‌اند. به همین جهت می‌توان راهبردهای ایجاد اشتغال پایدار جهت افزایش رفاه شهروندان و توسعه اقتصادی شهر اصفهان، مدیریت و نظارت بر ساختار قیمت‌گذاری زمین و مسکن به‌منظور توسعه فیزیکی مناسب شهر اصفهان و جلوگیری از رشد نابه‌سامان و بدقواره شدن شکل شهر و به‌کارگیری سیاست‌های تشویقی مسکن جهت دسترسی همه شهروندان شهر اصفهان به مسکن مقاوم و مناسب را به‌عنوان تأثیرگذارترین راهبردها در توسعه اجتماعی- فرهنگی مردم دانست. با توجه به اینکه این راهبردها بیشتر جنبه اقتصادی دارند، نشان‌دهنده این

است که در شاخص‌های مورد بحث اولویت با شاخص‌های اقتصادی است و تا زمینه رفاه شهروندان فراهم نگردد در جهت توسعه اجتماعی- فرهنگی انجام اقدامات لازم میسر نیست. از این رو بهره‌گیری مطلوب از رویکردهای اجتماعی- فرهنگی و توانمندی‌های مناسب شهر اصفهان نیازمند داشتن برنامه‌ای راهبردی است.

پیشنهادها

برای بهتر شدن روند توسعه اجتماعی- فرهنگی پیشنهادهایی در زمینه انجام اقدامات متفاوت و تفکیک شده بر حسب سرعت و طول مدت زمان برای مناطق پانزده گانه شهر اصفهان ارائه شده است.

اقدامات ضربتی

- فراهم‌سازی زمینه‌های انتقاد از فعالیت‌های مسئولین و متولیان، قابل اجرا در تمام مناطق و ادارات شهر اصفهان

- تقویت فضاهاى همکارى و همبستگی در بین مردم و مسئولین جهت کاهش فاصله بین مردم و مسئولین و حل مشکلات موجود در جامعه در مناطقی نظیر: ۱، ۹، ۲، ۷، ۱۱؛

- درس‌پذیری مسئولین بحران شهر اصفهان از تجارب گذشته و دیگر جوامع جهت افزایش آمادگی جامعه (قبل، حین و بعد بحران)، با اولویت در مناطق ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۳، ۱۴ و ۱۵ و بعد در مناطق دیگر

- فراهم آوردن امکان بازگشت به معیشت بعد از بحران قابل اجرا در تمام مناطق شهر اصفهان؛

- افزایش آگاهی و اطلاعات شهروندان شهر اصفهان نسبت به موقعیت‌های متفاوت ناشی از رخدادهای طبیعی و غیرطبیعی به منظور افزایش آمادگی آنان در شرایط مختلف با اولویت در مناطق ۱، ۳، ۹، ۱۰، ۱۳، ۱۴، ۱۵ و بعد در مناطق دیگر.

اقدامات کوتاه مدت

- نورپردازی‌های زیبا و چشم‌نواز بر روی ساختمان‌های شهری، ساختمان‌هایی مثل ارگ جهان‌نما، میدان امام‌علی و... در منطقه ۳؛

-افزایش مشارکت مردم در سطح محلات به‌گونه‌ای که در مردم حس‌تعلق به محله افزایش یابد از طریق حمل‌ونقل عمومی، بازارهای شهری، مراکز تفریحی و فضای سبز و... در مناطق: ۲، ۱۱، ۱۴، ۱۳، ۹، ۷، ۳، ۱؛

-افزایش مشارکت شهروندان در برنامه‌های فراغتی و مذهبی با اولویت اجرایی در مناطق ۳، ۵، ۷، ۸، ۱۱، ۱۳، ۱۴ سپس در دیگر مناطق شهر اصفهان؛
-ارائه توصیه‌های بهداشتی و درمانی به‌صورت کتابچه‌ها در مکان‌های عمومی از طریق ارائه کتابچه‌های یک یا دو صفحه‌ای در مکان‌های مانند: خطوط مترو و اتوبوس.

اقدامات میان‌مدت

-ساخت مسکن گسترده و مناسب با توجه به نیازهای روز جامعه و حمایت از قشر جوانان و افرادی که صاحب‌خانه نیستند در حومه‌های شهری و ساماندهی حومه‌ها؛ قابل‌اجرا در حومه شهر اصفهان؛

-ایجاد ذهنیت درست از فرهنگ و رفتار اجتماعی مردم اصفهان در ذهن گردشگران داخلی و خارجی در کل جاذبه‌های تاریخی و فرهنگی (میدان نقش جهان، سی‌وسه‌پل، پل خواجو، منارجنبان، آتشگاه، محله‌های قدیمی و...) در مناطق ۱، ۳، ۹، ۵، ۶؛

-افزایش امکانات تفریحی و سرگرمی جهت پر کردن اوقات فراغت با ایجاد سایت‌های بازی و سرگرمی و افزایش مراکز تفریحی، ورزشی و فرهنگی، در تمام مناطق شهری؛
-ایجاد خانه‌های چند نسلی (در پانسیون‌ها و آسایشگاه سالمندان) در مناطقی نظیر ۱، ۳، ۵، ۶، ۸، ۱۰، ۹ و ۱۵؛

-توانمندسازی افراد توان‌خواه جهت حضور مناسب این افراد در جامعه در تمام مناطق شهری؛

-برگزاری برنامه‌های تلویزیونی مناسب در زمینه مشاوره اجتماعی (تحصیل، ازدواج، کار و...) به‌صورت فیلم، برنامه‌های تلویزیونی، تله فیلم و... در رسانه‌های شهر اصفهان؛

اقدامات بلندمدت

-آموزش از همان دوره کودکی جهت عدم برتری انسان‌ها از نظر جنسیتی یا قومیتی از همان مدارس ابتدایی و مراکز علمی و فرهنگی در مناطق ۲، ۱۱، ۱۴، ۱۳، ۹، ۷، ۳، ۱؛
-ساماندهی پراکنش کتابخانه‌های و سالن‌های مطالعه در مناطقی نظیر: ۲، ۴، ۹، ۱۱ و

- توسعه خیابان‌ها (ترسیم معابر، کوچه‌ها و ...)، پارکینگ‌ها و فضاهای پارک کردن در حاشیه خیابان‌ها در تمام مناطق شهر اصفهان؛
- ساماندهی پراکنش هتل‌ها و مهمان‌پذیرها و رستوران‌ها در مناطق: ۲، ۴، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۳، ۱۴، ۱۵؛
- تهیه آمار دقیق از میزان حضور افراد مهاجر و بومی جهت تنظیم برنامه‌های اجتماعی و فرهنگی مناسب به منظور جلوگیری از تهاجم فرهنگی و کیفیت‌سنجی روابط اجتماعی در مناطقی نظیر: ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۱۲؛

منابع

- احمدزاده کرمانی، حمید و امین‌زاده گوهرریزی، بهرام. (۱۳۹۹). ارزیابی ابعاد تاب‌آوری شهری با استفاده از روش بهینه میانگین مجموع فواصل از حد بهینه (مطالعه موردی: منطقه ۹ شهرداری مشهد). *هویت شهر*، شماره چهل و یکم، سال چهاردهم، صص ۳۳-۴۴.
- افقه، مرتضی و منصوری، امین. (۱۳۹۹). غفلت از تاب‌آوری اقتصادی و اجتماعی، مخاطره‌ای کلیدی در اجرای سند الگوی پیشرفت: مطالعه موردی استان خوزستان. *دوفصلنامه علمی مطالعات اقتصاد اسلامی*، سال دوازدهم، شماره دوم، پیاپی ۲۴، صص ۳۷۵-۳۴۷.
- امیرزاده، ملیکا و برک‌پور، ناصر. (۱۳۹۷). توسعه چارچوب تاب‌آوری اجتماعات محلی شهر اصفهان در برابر خشکسالی با بهره‌گیری از روش‌های کیفی و نرم‌افزار ATLAS-ti. *محیط شناسی*، دوره ۴۴، شماره ۴، صص ۷۸۱-۷۶۳.
- اسکندری نوده، محمد و قلی‌پور، یاسر؛ فلاح حیدری، فاطمه. احمد پور، ایوب. (۱۳۹۸). شناسایی ابعاد تاب‌آوری و تأثیر آن بر پایداری شهری رشت، *جغرافیا و پایداری محیط*، ۳۲، صص ۶۳-۷۷.
- بردی‌آنا مرادنژاد، رحیم؛ آروین، محمود و فرهادی‌خواه، حسین. (۱۳۹۹). بررسی توان تاب‌آوری مناطق در برابر مخاطرات (مطالعه موردی: استان کهگیلویه و بویر احمد). *فصلنامه علمی - پژوهشی جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)*، سال دهم، شماره ۲، صص ۲۹۶-۲۸۳.
- پاک‌فطرت، علیرضا و تقوایی، مسعود. (۱۳۹۶). بررسی وضعیت پارک‌های شهری با رویکرد توسعه پایدار (مورد مطالعه شهر شیراز). *مدیریت شهری*، شماره ۴۷، صص ۲۰۰-۱۷۹.
- پورمحمدی، محمدرضا، هادی، الهام و هادی، الناز. (۱۳۹۸). تبیین ابعاد اجتماعی - اقتصادی تاب‌آوری شهری در برابر زلزله مطالعه موردی: منطقه ۴ شهر تبریز. *فصلنامه دانش پیشگیری و مدیریت بحران*، دوره نهم، شماره اول، صص ۸۹-۷۸.

-تقوایی، مسعود و آدریانی، سهیلا. (۱۴۰۱)، شناسایی شاخص‌های فضای سبز دوستدار کودک (مطالعه‌ی موردی: پارک ناژوان اصفهان). *نشریه علمی جغرافیا و برنامه‌ریزی*، سال ۲۶، شماره ۸۰، صص ۸۱-۶۱.

-تقوایی، مسعود؛ بالیده، امین‌الله و رحیمی، حمزه. (۱۳۹۹). *تحلیلی بر میزان اهمیت مؤلفه‌های کیفیت محیطی از دیدگاه گردشگران (مطالعه موردی: کلان‌شهر اصفهان)*. *نشریه مطالعات توسعه پایدار شهری و منطقه‌ای*، دوره ۱، شماره ۱، صص ۲۱-۱.

-تقوایی، مسعود؛ پورباقری، علیرضا و شفیع، مرجان. (۱۴۰۱)، *تحلیل شاخص‌های مؤثر بر تحقق شهر خلاق*، مطالعه موردی: شهر شیراز. *مطالعات ساختار و کارکرد شهری*، دوره ۹، شماره ۳۱، صص ۱۹۸-۱۷۱.

-تقوایی، مسعود؛ حسینی‌خواه، حسین و علیزاده‌اصل، جبار. (۱۳۹۴). *استراتژی‌های توسعه شهری با تأکید بر توانمندسازی محلات شهری مطالعه موری: محله اکبرآباد یزد*، *مجله آمایش جغرافیایی فضا*، سال ۶، صص ۱۴۷-۱۲۹.

-تقوایی، مسعود و نیلی‌پور طباطبایی، شهره. (۱۳۸۵). *بررسی شاخص‌های توسعه در مناطق روستایی استان‌های کشور با استفاده از روش اسکالوگرام. اقتصاد کشاورزی و توسعه*، سال چهاردهم، شماره ۵۶، صص ۱۴۱-۱۰۹.

-تقوایی، مسعود؛ وارثی، حمیدرضا و خیام‌باشی، احسان. (۱۳۹۸). *مدل‌های پیش‌بینی تاب‌آوری کلان‌شهر اصفهان در بحران‌ها و حوادث غیرمترقبه. تحقیقات جغرافیایی*، دوره ۳۵، شماره ۱، پیاپی ۱۳۵، صص ۳۰-۱۹.

-جغتایی، فائزه؛ موسوی‌میر، طاهر و زاهدی، محمدجواد. (۱۳۹۵). *ابعاد و مؤلفه‌های توسعه اجتماعی در برنامه‌های توسعه. فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی*، سال شانزدهم، شماره ۶۳، صص ۸۸-۵۵.

-حسین‌آبادی، سعید؛ پورمحمدی، محمدرضا و صدر موسوی، میرستار. (۱۳۹۹). *تحلیل رابطه بین قابلیت پیاده‌روی و پایداری اجتماعی مورد مطالعه: شهر سبزوار. کاوش‌های جغرافیایی مناطق بیابانی*، سال هشتم، شماره اول، صص ۲۱۴-۱۸۷.

-خسروی، ابوالفضل. (۱۳۹۷). *توسعه پایدار در پرتو انتخاب معیار برتر مسئولیت اجتماعی از دیدگاه خبرگان. فصلنامه علمی پژوهشی، آموزش محیط زیست و توسعه پایدار*، سال هفتم، شماره دوم، صص ۹۰-۷۷.

-دبیرخانه مشترک کمیسیون‌ها و تشکل‌های اقتصادی - شورای هماهنگی توسعه پایدار. (۱۳۹۷). *اولویت دستیابی به توسعه پایدار شهری مطالعه موردی: کلان‌شهر اصفهان*. صص ۲۴-

- دبیری، فرهاد؛ خلعتبری، یلدا و زارعی، سحر. (۱۳۹۷). دستیابی به توسعه پایدار از منظر حقوق بین‌الملل محیط زیست. **فصلنامه انسان و محیط زیست**، شماره ۴۴، صص ۷۳-۶۳.
- رمضانی قوام‌آبادی، محمدحسین. (۱۳۹۳). اقتصاد سبز گامی به سوی تحقق توسعه پایدار در حقوق بین‌الملل محیط زیست. **دو فصلنامه دانش‌نامه حقوق اقتصادی (دانش و توسعه سابق)**، سال بیست و یکم، شماره ۶، صص ۱۴۱-۱۱۴.
- زارع، آمنه؛ همایونی‌فر، مسعود و رزمی، محمدجواد. (۱۳۹۴). ارزیابی شهرستان‌های استان خراسان رضوی بر اساس شاخص‌های توسعه پایدار. **مجله اقتصاد و توسعه منطقه‌ای**، سال بیست و دوم، وره جدید، شماره ۱۰، صص ۱۶۲-۱۴۰.
- زیاری، کرامت‌اله؛ حاتمی، احمد؛ مصباحی، سحر و عاشوری، حسن. (۱۳۹۸). ارزیابی و تحلیل ابعاد و مؤلفه‌های زیست‌پذیری شهرهای کوچک در راستای توسعه پایدار (نمونه موردی: بندر دیلم). **فصلنامه جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)** سال نهم، شماره چهارم، صص ۵۸۶-۵۶۹.
- زارعی، یعقوب. (۱۳۹۵). سنجش برخی شاخص‌های توسعه اجتماعی در مناطق روستایی (مورد مطالعه: استان هرمزگان). **فصلنامه برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی**، سال هفتم، شماره ۲۸، صص ۲۳۰-۱۹۳.
- سلمانی، محمد؛ بدری، علی؛ مطوف، شریف و کاظمی ثانی عطالله، نسرین. (۱۳۹۴). ارزیابی رویکرد تاب‌آوری جامعه در برابر مخاطرات طبیعی مورد مطالعه: شهرستان دماوند. **مدیریت مخاطرات محیطی**، دوره ۲، شماره ۴، صص ۴۰۹-۳۹۳.
- شجاعی، مهرشاد؛ چیت‌ساز، محمدعلی و حقیقتیان، منصور. (۱۳۹۹). بررسی نقش کارآفرینی اجتماعی بر توسعه فرهنگی و اقتصادی (مطالعه موردی: شهرک‌های صنعتی شهرکرد و بروجن در استان چهارمحال و بختیاری). **فصلنامه توسعه تکنولوژی صنعتی**، شماره چهل‌ودو، صص ۳۰-۱۷.
- شکری فیروزجاوه، پری. (۱۳۹۷). سنجش میزان تاب‌آوری شهرها در برابر مخاطرات طبیعی (مطالعه موردی: شهر بابل)، **فصلنامه مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی**، دوره ۱۳، شماره ۳، پیاپی ۴۴، صص ۶۷۸-۶۳۳.
- صفایی‌پور، مسعود؛ مرادی منفرد، سمیرا و امیری فهلیانی، محمدرضا. (۱۳۹۵). ارزیابی و اولویت‌بندی شاخص‌های توسعه پایدار شهری با استفاده از مدل تحلیل شبکه ANP موردشناسی: مناطق شهر زنجان. **جغرافیا و آمایش شهری - منطقه‌ای**، شماره ۱۹، صص ۱۴۳-۱۶۰.
- طرح تفصیلی شهر اصفهان، ۱۳۹۳.

عبادالله‌زاده ملکی، شهرام؛ خانلو، نسیم؛ زیاری، کرامت‌الله و شالی امینی، وحید. (۱۳۹۸). اولویت‌سنجی عوامل مؤثر بر تاب‌آوری اجتماعی در برابر مخاطرات طبیعی با تأکید بر زلزله. **هویت شهر**، شماره سی و هفتم، سال سیزدهم، صص ۴۵-۵۸.

عزتی، یونس؛ حقیقتیان، منصور و مؤذنی، احمد. (۱۳۹۷). مطالعه جامعه‌شناختی رابطه سرمایه اجتماعی با توسعه فرهنگی. **فصلنامه مطالعات میان فرهنگی**، سال چهاردهم، شماره ۳۸، صص ۳۷-۶۴.

علی‌اکبری، عطیه و تقوایی، مسعود. (۱۳۹۹). نظر شهروندان نسبت به وضعیت فست فود و عوامل مؤثر بر توسعه آن (مورد مطالعه: شهروندان اصفهان). **دوفصلنامه مطالعات اجتماعی گردشگری**، سال هشتم، شماره پانزدهم، صص ۲۷۶-۲۴۹.

علیان، مهدی؛ سرائی، محمدحسین؛ خاوریان، امیررضا و غفورزاده، مجتبی. (۱۳۹۶). ارزیابی سطوح پایداری شهری با استفاده از منطق فازی در سامانه اطلاعات جغرافیایی (نمونه موردی: شهر یزد). **فصلنامه فضای جغرافیایی**، سال هفدهم، شماره ۵۸، صص ۲۶۳-۲۴۳.

قاسمی الوری، فاطمه. (۱۴۰۰). تحلیل مقایسه‌ای نظریات توسعه شهری با رویکرد اجتماعی-فرهنگی (مطالعه موردی: شهر اصفهان). پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه اصفهان. -لطیفی، غلامرضا. (۱۳۹۶). کیفیت توسعه اجتماعی در میان شهروندان مناطق شهری تهران. **انتظام اجتماعی**، دوره ۹، شماره ۴، صص ۳۴-۱.

ملکی، سعید؛ امان‌پور، سعید و هاجری، زینت. (۱۳۹۸). مطالعه ابعاد سرمایه اجتماعی در توسعه روستایی از دیدگاه روستاییان دهستان مینوبار شهرستان آبدان، **جغرافیا و روابط انسانی**، دوره ۱، شماره ۴، صص ۴۶۹-۴۵۶.

نصیری خلیلی، علی‌اکبر؛ بهنیافر، احمدرضا و پورقصاب رحیمی، علی. (۱۳۹۹). زمینه‌ها و عوامل حاکمیت قانون بر توسعه فرهنگی و هنری معاصر ایران. **نشریه مطالعات هنر اسلامی**، دوره ۱۶، شماره ۳۸، صص ۳۸۸-۳۷۷.

وارثی، حمیدرضا؛ باقری، کیوان؛ زندی، کیهان و نادپور، نعمت‌الله. (۱۳۹۴). تحلیل فضایی برخورداری شهرستان‌های استان فارس از شاخص‌های بهداشتی درمانی با استفاده از تکنیک‌های برنامه‌ریزی منطقه‌ای. **فصلنامه جغرافیا و مطالعات محیطی**، سال چهارم، شماره شانزدهم، ۱۱۷-۱۰۵.

یسری، مهدی؛ فکوهی، ناصر و صالحی امیری، رضا. (۱۳۹۷). ارائه الگوی مدیریت توسعه فرهنگی کلان‌شهر تهران، **مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران**. سال دهم، شماره چهارم، صص ۵۱-۶۲.

- Badaan, Vivienne. Choucair, Farah. (2022). Toward Culturally Sensitive Development Paradigms: New Shifts, Limitations, and the Role of (Cross-) Cultural Psychology. **Journal of Cross-Cultural Psychology**, pp.1-17.
- Bansoda, Ankur V. Patilb, Awanikumar P. Kalitaa, Kanak. Deshmukhb, B. D. Khobragade, Nilay. (2020), Fuzzy multicriteria decision-making-based optimal Zn–Al alloy selection in corrosive environment. **Int. J. Mater. Res. (formerly Z. Metallkd.)**, 111, 11, pp. 953 – 963.
- Basseler, Michael. (2019). Stories of Dangerous Life in the PostTrauma Age: Toward a Cultural Narratology of Resilience. **Narrative in Culture**, pp. 15-35.
- Copeland, Samantha. Comes, Tina. Bach, Sylvia. Nagenborg, Michael. Schulte, Yannic. Doorn, Neelke. (2020). Measuring social resilience: Trade-offs, challenges and opportunities for indicator models in transforming societies. **International Journal of Disaster Risk Reduction**, pp.1-10.
- Crane, Todd A. (2010). Of Models and Meanings: Cultural Resilience in Social–Ecological Systems. **Ecology and Society**, Vol. 15, No. 4, pp.1-16.
- Daskon, Chandima Dilhani. (2010). Cultural Resilience—The Roles of Cultural Traditions in Sustaining Rural Livelihoods: A Case Study from Rural Kandyan Villages in Central Sri Lanka. **Sustainability**, 2, pp.1080-1100.
- Derissena, Sandra. Quaasa, Martin. Baumgärtner, Stefan. (2009). The relationship between resilience and sustainable development of ecological-economic systems. **Working Paper Series in Economics**, No. 146, pp.1- 14.
- Gabitov, T. Kurmanalieva A. Moldagaliyev, B. Zaton, K. Kilybayeva, Sh. (2014). Sustainable development as a priority of contemporary cultural policy. **Procedia - Social and Behavioral Sciences** 140, pp. 691 – 694.
- Heidary Dahooie, Jalil. Zavadskas, Edmundas Kazimieras. Abolhasani, Mahdi. Vanaki, Amirshalar. and Turskis, Zenonas. (2018). A Novel Approach for Evaluation of Projects Using an Interval–Valued Fuzzy Additive Ratio Assessment (ARAS) Method: A Case Study of Oil and Gas Well Drilling Projects. **Symmetry**, pp1-32.
- Holtorf, Cornelius. (2018). Embracing change: how cultural resilience is increased through cultural heritage. **WORLD ARCHAEOLOGY**, VOL. 50, NO. 4, pp.639–650.
- Human Development Report. (2014). United Nations Development Programme. pp.1-225.
- Kalantari, Zahra. Ferreira, Carla Sofia Santos. Page, Jessica. Goldenberg, Romain. Olsson, Jonas. Destouni, Georgia. (2019). Meeting sustainable development challenges in growing cities: Coupled social-ecological systems modeling of land use and water changes. **Journal of Environmental Management**, pp. 471–480.
- Keitha, Michael. O'Cleryb, Neave. Parnellc, Sue. Aroma, Revi Aromar. (2020). The future of the future city? The new urban sciences and a PEAK Urban interdisciplinary disposition. **Cities**, pp.1-9.
- Liu, Gengyuan. T. Brown, Mark. Casazza, Marco. (2017). Enhancing the Sustainability Narrative through a Deeper Understanding of Sustainable Development Indicators. **Sustainability**, pp.1-19.
- Maleki, Saeed. Amanpour, Saeed. Firoozi, Mohammad Ali. Rohani Rasaf, Mohammad Reza. (2020). Identifying the Effect of Behavioral and Functional

Components of Urban Management on Improving Urban livability (Case Study: Ahvaz Metropolis). **International Journal of Health Studies**, 6(1), pp.31-35.

- Marey-Perez, Manuel. Loureiro, Xurxo. Corbelle-Rico, Eduardo José. Fernández-Filgueira, Cristina. (2021). Different Strategies for Resilience to Wildfires: The Experience of Collective Land Ownership in Galicia (Northwest Spain), **Sustainability**, 13, 4761, pp.1-13.

- M Klopp, Jacqueline. L Petretta, Danielle. (2017). The urban sustainable development goal: Indicators, complexity and the politics of measuring cities. **Cities**, pp.92-97.

- M. Phil Binu Thomas, (2022). Ecotourism: A Sustainable Development Connect to Nature and A Strategy for Balancing Economic Growth, Socio-Cultural Development and Conservation. **Asia Pacific Journal of Advanced Education and Technology**, Volume 1, Issue 1, pp. 64 – 72.

- Necissa, Y. (2011). Cultural sheritage as a resource: its role in the sustainability ofurban developments. The Case of Tlemcen. Algeria, **Procedia Engineering** 21, pp. 874 – 882.

- Slimane, Melouki. (2012). Role and relationship between leadership and sustainable development to release social, human, and cultural dimension. **Procedia - Social and Behavioral Sciences**, pp.92 – 99.

- Sorokaa, Anthony. Bristowb, Gillian. Naimc, Mohamed. Purvis, Laura. (2020). Measuring regional business resilience. **REGIONAL STUDIES**, VOL. 54, NO. 6, pp.838–850.

- Spence, Nicholas D. Wells, Samantha. Graham, Kathryn. George, Julie. (2016). Racial Discrimination, Cultural Resilience, and Stress. **The Canadian Journal of Psychiatry / La Revue Canadienne de Psychiatrie**, Vol. 61(5), pp. 298-307.

- STUMPF, B. Cameron, CHANG, Kelly B. T. (2021). Resilience in Nicaragua: Preliminary Factor Analysis and Validation of the CYRM-28. **International Journal of Child and Adolescent Resilience**, pp. 1-11.

-Taghvaei, Masoud. Rahmani, Neda. Taghvaei, Mahtab. (2016). Evaluation of Physical and Framework Condition of Administrative Buildings in Order to Crisis Management in 5th Sector Isfahan City. **International Journal of Regional Development**, Vol. 3, No. 1, pp. 18-30.

-Taghvaei, Masoud. Varesi, Hamid Reza. Narimani, Masoud. (2016). An Analysis on Effect of Urban Development Plans on Realization of Sustainable Development of Metropolis of Isfahan. **Modern Applied Science**; Vol. 10, No. 3, pp. 1-11.

-Taghvaei, Masoud. Shafaghi, Sirous. Ghaderi, Mohammadreza. (2017). AN analysis of regional imbalances in iran: a case study of north coastal areas. **planning malaysia: Journal of the Malaysian Institute of Planners**, VOLUME 15, ISSUE 3, pp. 179 – 192.

- wang, tianchi. (2020). urban walking: configuring the modern city as cultural and spatial practice. a dissertation submitted to, the faculty of graduate studies, in partial fulfillment of the requirements, for the degree of, doctor of philosophy, pp. 1-222.

- www.Isfahan.ir